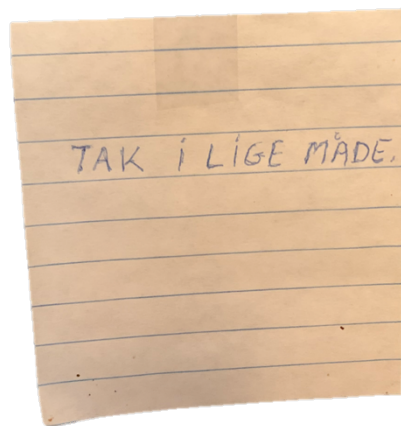

"Tak-i-lige-måde"- effekten

EN KVALITATIV UNDERSØGELSE AF
BEBOERDEMOKRATIETS FORUDSÆTNINGER,
FORHINDRINGER OG FREMTIDSUDSIGTER I BO-VITA

**Udarbejdet af Rhetor – rådgivende retorikere
på vegne af Bo-Vita**

Indholdsfortegnelse

1. Indledning:	3
<i>Hvad gør Bo-Vita til et rart sted at bo?</i>	3
2. Metode:	5
<i>Hvordan er undersøgelsen blevet til?</i>	5
Forventningsafstemning: Formål og fagligt udgangspunkt	5
Undersøgelsens opbygning: Fra indsamling til analyse	7
Interviewguide: Hvad har beboerne svaret på?	8
Spørgsmålet om teori: At lade materialet tale for sig selv	11
3. Resultater:	13
<i>Hvad fortæller undersøgelsens fund om beboerdemokratiets fremtidsudsigter?</i>	13
Første fund: Bjælken i øjet	13
Andet fund: Hvis ingen svarer	14
Tredje fund: Beboerdemokratiets høje dørtærskel	16
Fjerde fund: "Tak-i-lige-måde"-effekten	19
Beboerdemokratiets fremtidsudsigter: En forsigtig prognose	23
4. anbefalinger:	24
<i>Hvordan kan Bo-Vita blive til et (endnu) bedre sted at bo?</i>	24
Første anbefaling: Sæt ind hvor udskiftningen er størst	24
Anden anbefaling: Fiks det døde øre	25
Tredje anbefaling: Nudg til naboskab	25
Fjerde anbefaling: Fjern friktionerne for deltagelse	27
5. Opslagsværk:	29
<i>Hvad siger beboerne selv?</i>	29
"Hvorfor har du valgt at deltage?"	29
"Hvorfor er du ikke flyttet væk endnu?"	1
"Føler du dig hørt?"	1
"Føler du dig som en del af fællesskabet?"	1
"Hvordan har du det med dine naboer?"	2
"Hvad får dig til at føle dig godt tilpas, dér hvor du bor?"	1

"Hvad kan få dig til at føle dig utryg?"1

"Deltager du i beboerdemokratiet?"2

"Hvad drømmer du om var anderledes?"2

Indledning:

Hvad gør Bo-Vita til et rart sted at bo?

Hvad er forudsætningerne for et blomstrende beboerdemokrati? Hvad forhindrer eller holder beboerne tilbage fra at deltage i fællesskabet og beboerdemokratiet? Hvordan skaber man de bedst mulige rammer for beboernes trivsel og engagement i Bo-Vitas afdelinger?

Dét er de spørgsmål, som denne rapport vil gøre sit bedste for at besvare. Rapporten baserer sig på en interviewundersøgelse henvendt til beboere i Bo-Vitas afdelinger i københavnsområdet.

I løbet af en periode på to måneder har jeg indsamlet kvalitative interviews med i alt 22 beboere fra 15 forskellige afdelinger. Beboerne har over en bred kam vist sig at være både interesserede i projektet og meget svarvillige. Flere har eksplicit rost boligselskabet for at sætte projektet i søen og spørge beboerne direkte om deres oplevelser med at bo i Bo-Vita.

Projektet kan altså allerede nu siges at have haft en frugtbar følgevirkning: At Bo-Vitas beboere har fået oplevelsen af, at deres boligselskab bekymrer sig om dem og går op i, hvad de mener. Undersøgelsen har med andre ord styrket beboernes **følelse af at blive hørt**, hvilket – som vi skal se senere i rapporten – er afgørende for deres trivsel og lyst til at engagere sig i det sted, de bor.

Jeg synes faktisk også, det er fedt, Bo-Vita gør det. Jeg synes det er fedt, at de rækker ud og spørger, hvad de synes, dem, der bor i det. At der er en interesse i os. Det er ikke bare mursten et eller andet sted.

Nærværende rapport beskriver, hvordan undersøgelsen er blevet til og præsenterer dens fire vigtigste fund. Disse fund danner baggrund for mine anbefalinger til, hvor Bo-Vita kan sætte ind, hvis man vil forbedre de beboerdemokratiske betingelser i afdelingerne. Rapportens sidste del gemmer desuden på et "opslagsværk" over citater fra beboerne selv. Der vil være eksempler på beboerudtalelser rundt omkring i rapporten, men opslagsværket er et frugtbart sted at gå på opdagelse på egen hånd, hvis man vil have en dybere forståelse af beboernes oplevelser og livsverden.

Formålet – og ikke mindst håbet – med rapporten er, at den giver indsigt i beboernes oplevelser med at bo i Bo-Vita, og at både fund og anbefalinger kan bruges aktivt i de næste års trivselsindsats. Den skal ses som et øjebliksbillede af, hvordan det opleves at bo i Bo-Vita lige nu, hvilket forhåbentlig giver et praj om, hvordan man kan gøre Bo-Vita til et endnu rarere sted at bo i fremtiden.

Undersøgelsens vægtigste fund kan opsummeres med det, som jeg i denne rapport har valgt at formulere som **"Tak-i-lige-måde"-effekten**. "Tak-i-lige-måde"-effekten er en samlebetegnelse for en retorisk, reciprok adfærd imellem beboerne, som skaber fællesskabsfølelse, social sammenhængskraft og trivsel – og som i sidste ende motiverer dem til at deltage i beboerdemokratiet på flere niveauer.

Fordelen ved "Tak-i-lige-måde"-effekten er, at den er selvforstærkende. Ulempen er, at den ikke nødvendigvis opstår af sig selv. Effekten skal kultiveres, vedligeholdes, nudges frem. Dertil kommer, at der kan være flere faktorer, som modarbejder eller direkte nedbryder denne gavnlige effekt i afdelingerne. Hvis Bo-Vita skal høste frugten af "Tak-i-lige-måde"-effektens tilstedeværelse i sine afdelinger, kræver det altså en både fokuseret og vedvarende indsats.

Rapporten er udarbejdet af Hans Lind, ph.d. og rådgiver i Rhetor – rådgivende retorikere. Den er udarbejdet på vegne af Bo-Vita og med assistance fra Trivselsindsatsen. Rapporten kan med fordel læses fra ende til anden, men hver del kan også læses uafhængigt af hinanden alt efter behov og interesse.

... Og med disse indledende bemærkninger af vejen, er der vist kun tilbage at sige:
God læselyst.

Metode:

Hvordan er undersøgelsen blevet til?

Denne del af rapporten beskriver, hvordan undersøgelsen er blevet til. Det vil sige hvordan undersøgelsen er bygget op, hvordan interviewene er blevet indsamlet, hvilke spørgsmål, jeg har stillet beboerne (og hvorfor!) – og sidst, men ikke mindst: hvilket fagligt udgangspunkt og teoretisk ståsted, der har været styrende for hele processen fra indsamling til analyse.

Forventningsafstemning: Formål og fagligt udgangspunkt

Undersøgelsens baggrund er, at Bo-Vita som boligselskab ønsker nye ildsjæle og et mere kreativt rekrutteringsgrundlag for organisationen fremover. Boligselskabet ønsker således at indsamle en række nye ideer og anbefalinger til tiltag, der kan styrke det formelle såvel som uformelle beboerdemokrati.

Formålet med undersøgelsen er dermed at afdække, hvad der skaber og fastholder engagement i Bo-Vitas forskellige afdelinger. Undersøgelsen er i den forstand på udkig efter nye "columbusæg", der kommer fra beboerne selv, og som rummer et beboerdemokratisk udviklingspotentiale. Håbet har fra begyndelsen været, at beboerne kan bidrage med indsigter og forslag, som kan bruges til at underbygge Bo-Vitas trivselsindsats.

Disse målsætninger kan oversættes til et mere jordnært spørgsmål, om hvad der i det hele taget gør Bo-Vitas afdelinger rare at bo i – og i forlængelse her, hvad man kan gøre for at gøre det at bo i Bo-Vita endnu rarere for beboerne? Grundantagelsen er, at **jo rarere beboerne synes det er at bo i Bo-Vita, jo mere er de motiverede for at engagere sig i den fælles trivsel og beboerdemokratiet.**

Undersøgelsen tager på den måde afsæt i en (i erfaringen velbegrunder) formodning om, at der eksisterer en dynamisk bevægelse imellem det, man kan kalde for henholdsvis det uformelle og det formelle beboerdemokrati. Begge dele involverer *deltagelse* fra beboernes side. Indenfor det uformelle beboerdemokrati deltager beboerne i det fælles, sociale aktiviteter – for eksempel fællesspisninger, loppemarkeder eller arbejdsdage. Indenfor det formelle beboerdemokrati deltager beboerne i bestyrelsesarbejdet – enten som direkte medlemmer af bestyrelsen eller som engagerede, konstruktive deltagere til afdelingsmøderne.

Uanset formen forudsætter deltagelse, at man er *engageret*. Derfor er det også en valid antagelse, at de beboere som allerede er engagerede i afdelings uformelle og sociale aktiviteter, vil være mere motiverede for at bidrage til det sted, de bor, gennem de formelle, beboerdemokratiske kanaler. Som vi skal se senere, underbygger undersøgelsens fund denne antagelse: **Hvis boligselskabet ønsker at tilføre nyt blod til de afdelingsbestyrelser, som trænger, er der meget at vinde ved at løfte den generelle trivsel og sammenhængskraften i beboernes hverdagslige omgang med hinanden.**

Hvordan engagerer man mennesker til at deltage i demokratiske (beslutnings)processer? Dét er en problemstilling, som man kan angribe fra mange forskellige vinkler og fagligheder. **Det faglige udgangspunkt for nærværende undersøgelse er retorisk.** Retorikken er en ældgammel videnskab, der er opstået ud af den gamle Grækenlands praksis for deliberativt demokrati, hvor borgere havde mulighed for at præge demokratiske beslutningsprocesser direkte gennem debatter og afstemninger. Helt fra begyndelsen har retorikken altså drejet sig om at uddanne demokratiske medborgere – hvilket flugter bemærkelsesværdigt fint med Bo-Vitas ønske om at motivere flere ildsjæle i beboerdemokratiet.

Ansporet af ligheden mellem retorikkens historiske rødder og Bo-Vitas demokratiske opbygning, trækker undersøgelsen her altså på den retoriske videnskab for, hvordan man klæder mennesker på til at deltage i demokratiet omkring sig. Ved at betragte problemstillingen med retoriske briller bliver man altså opmærksom på mønstrene for, **hvad der får beboere i Bo-Vita til engagere sig i beboerdemokratiet – og mindst lige så vigtigt: Hvad der afholder dem fra at gøre det.**

Undersøgelsens opbygning: Fra indsamling til analyse

De i alt 22 beboerinterviews er indsamlet over to måneder. Den gennemsnitlige længde på interviewene er 45 minutter.¹ Hovedparten af interviewene er optaget ude hos beboerne selv i deres respektive afdelinger – og for det meste i beboernes egne lejligheder. Enkelte interviews fandt sted i Rhetors lokaler. Og blot to interviews foregik telefonisk.

I indledningen skrev jeg, at flere beboere under interviewene roste Bo-Vita for at sætte projektet i søen og gav udtryk for **en oplevelse af at føle sig hørt**. Det er min klare vurdering, at netop det, at jeg er kommet ud til flertallet af beboerne selv (eller at de i hvert fald har fået den mulighed), har forstærket denne oplevelse.

Jeg har sagt ja til at deltage, fordi jeg har boet her så længe. Mine børn er vokset op her, og jeg ønsker ikke at flytte væk. Så jeg ville gerne bruge min stemme og blive hørt, tror jeg. Gøre en forskel. Det er vel egentlig det.

Der er forskellige grunde til, at beboerne har sagt ja til at deltage i undersøgelsen. Nogen har sagt ja, fordi de var utilfredse med tingenes tilstand. Andre fordi de var glade for at bo i Bo-Vita og gerne ville bidrage. Andre igen, fordi de blev spurgt direkte og havde svært ved at sige nej.

Fordi jeg gerne vil bidrage til fællesskabet. Nok fordi jeg ikke synes, at der er det store fællesskab her i vores ejendom. Selve bygningen fejler ikke noget. Men det gør vores omgang med hinanden.

Jeg synes, at Bo-Vita har været virkelig hjælpsomme. Så da jeg blev spurgt om jeg ville bidrage, sagde jeg selvfølgelig ja.

Jeg blev ligesom prikket på skulderen, og så er det jo svært at sige nej, ikke.

¹ Interviewene var oprindeligt planlagt til at vare en halv time hver, men eftersom de viste sig at være sværere at få i stand end ventet, valgte jeg for korpussets skyld at gøre hvert interview længere.

Hvorfor er det relevant, hvad der ansporer beboerne til at deltage i undersøgelsen? Det er det fordi, at det tilsyneladende er de samme motivationsfaktorer, som går igen i forhold til, hvad der ansporer beboerne til at engagere sig i beboerdemokratiet:

1. Hvis beboerne føler sig som en del af et fællesskab, motiverer det dem til at bidrage til fællesskabet.
2. Hvis beboerne føler sig set, hørt eller hjulpet af boligselskabet, motiverer det dem til at engagere sig i det sted, de bor, og i de mennesker, som også bor der.
3. Hvis beboerne bliver spurgt direkte, har de sværere ved at sige nej til at deltage i beboerdemokratiet.

Allerede med beboernes årsager for at deltage i interviewundersøgelsen får vi altså et praj om, hvad der kan motivere dem til at deltage i beboerdemokratiet. Særligt incitamentet, der ligger i at blive **"prikket på skulderen"** er en væsentlig del af "Tak-til-lige-måde"-effekten, som jeg vender tilbage til senere.

Alle interviews er *semistrukturerede*, hvilket vil sige, at de følger den samme overordnede struktur (i form af interviewguiden), men har plads til samtalemæssige "afstikkere", alt efter hvad der fylder for den enkelte beboer.

Efter indsamlingen er alle interviews blevet transskriberet. Derefter har jeg analyseret dem med fokus på de mønstre, der går igen. Alle interviews er blevet anonymiseret – og af samme grund bliver de ikke gengivet i deres fulde længde her. Derimod har jeg – for at fastholde fortroligheden – valgt at bryde interviewene op i enkeltstående citater, som optræder blandet og uden nogen form for afsenderangivelse igennem hele rapporten. **Pointen er, at det i den her sammenhæng er mindre vigtigt, hvem, der siger hvad. Det essentielle er, hvad der bliver sagt; mønstrene i beboernes udsagn, og hvordan boligselskabet kan tage dem til efterretning i praksis.**

Interviewguide: Hvad har beboerne svaret på?

Som sagt følger alle interviewene den samme overordnede spørge- eller interviewguide. Det siger sig selv, at interviewguiden er med til at sikre, at beboerne ikke svarer i øst og vest, men faktisk svarer på det samme, så der er et sammenligningsgrundlag for besvarelserne.

Interviewguide:

Hvad gør Bo-Vita til et rart sted at bo?

Interviewet tager cirka en halv time og handler om din oplevelse af at bo i Bo-Vita. Alt, hvad du siger, er anonymt. Jeg håber på at høre din uforbeholdne holdning til at bo i Bo-Vita – og ikke mindst gode idéer til, hvordan det kan blive endnu bedre.

(Hvorfor har du valgt at deltage i undersøgelsen?)

Forsknings spørgsmål Interviewspørgsmål

Hvem bor i Bo-Vita?

- Hvad laver du til daglig?
- Hvor længe har du boet i Bo-Vita?
- Fortæl om, hvordan du endte med at bo her?

Hvorfor bo i Bo-Vita?

- Hvorfor bor du her stadig? (Hvorfor er du ikke flyttet væk endnu?)

Hvad gør Bo-Vita til et rart sted at bo?

- Føler du dig som en del af et fællesskab ved at bo i Bo-Vita? (Hvorfor, hvorfor ikke?)
- Beskriv en oplevelse, som fik dig til at tænke: "Jeg er glad for at bo her."
- (Beskriv en oplevelse, hvor du følte det modsatte.)

Hvordan styrker man lysten til at deltage i beboerdemokratiet?

- Hvordan kunne du godt drømme om, at beboerdemokratiet fungerede?
 - Hvad tror du, at der skulle til for at gøre den drøm til virkelighed?
- Hvad skulle der til for, at du havde lyst til at engagere dig mere i fællesskabet? (Og i beboerdemokratiet?)

Bonus: Hvad har jeg glemt at spørge om?

Bemærk, at interviewguiden orienterer sig imod **beboernes subjektive oplevelse** af at bo i Bo-Vita, hvilket er helt bevidst. Interviewene er netop kvalitative og skal i sidste ende bidrage med en dybere indsigt i beboernes livsverden og tankesæt. Samtidig fandt jeg hurtigt ud af, at beboerne er rettere idiosynkratiske i deres besvarelser (jævnfør "Første fund: Bjælken i øjet"), hvorved interviewguiden har vist sig nyttig til at holde informanterne på sporet og få dem til at forholde sig kvalificeret til de overordnede kategorier, undersøgelsen har til formål at bidrage med viden om.

Som du kan se, er interviewguiden opdelt i to typer af spørgsmål: *Forskningsspørgsmål* og *Interviewspørgsmål*. Bemærk, at forskningsspørgsmålene ikke er egnede til selve interviewsituationen, men derimod blot er retningsgivende for de mere "operationelle" spørgsmål, jeg rent faktisk har stillet beboerne. Interviewspørgsmålene kaster på den måde lys på forskningsspørgsmålene – de spørgsmål, undersøgelsen har til formål at få svar på.

Interviewguiden er struktureret således, at de første spørgsmål er forholdsvis lette at svare på for informanten, hvorimod de sidste spørgsmål er mere "højtravende" og sværere at svare på. **Interviewguiden følger altså en progression, hvor de første, enkle spørgsmål "bryder isen" og varmer beboerne op til de sværere spørgsmål senere i interviewet.**

Et spørgsmåls ordlyd betyder selvsagt noget for, hvor tilgængelige de er for den, der skal svare. For eksempel ser man i interviewguiden to operationaliseringer af det samme forskningsspørgsmål: "Hvorfor bo i Bo-Vita?" Her fandt jeg – hvilket også var min forventning – at den anden version ("Hvorfor er du ikke flyttet væk endnu?") gav det største afkast af interessante besvarelser, fordi det i højere grad tvinger beboerne til at tage stilling til, hvorfor de bor i Bo-Vita.

Jeg har vand til begge sider og verdens bedste naboer. Hvorfor skulle jeg dog flytte? Det skulle kun være, hvis huslejen pludselig stiger. Det er jeg ret nervøs for, eller det stresser mig faktisk, for så kan jeg ikke blive boende. Det ville gøre mig så ked af det.

Selvom der har været meget, det har været en lang kamp for at få trygheden tilbage, så har jeg faktisk ikke haft lyst til at flytte. Vi er jo glade her. Det ligger jo fantastisk. Men det har været en kamp, det har det altså.

Hvis det står til mig, flytter jeg aldrig. Jeg har ikke skrevet mig op til andet.

Selvom de sidste spørgsmål i guiden er "højtravende", viste de sig stadig tilgængelige for beboerne – og gav mange interessante og brugbare besvarelser. **Flere beboere gav eksplicit udtryk for, at de var glade for at få lov til at drømme på**

boligselskabets vegne. Det ansporede dem til at gøre sig umage i deres besvarelser, hvilket blandt andet kom til udtryk i tænkepauser og længere forklaringer af svarene.

Interviewguiden kunne selvfølgelig have set ud på tusinde forskellige måder, men jeg vurderer den som succesfuld ud fra det forhold, at ganske få beboere havde mere at tilføje efter at have været guiden igennem. Dermed ikke sagt, at guiden er udtømmende, men den lader til at have fremmet en indtil videre fyldestgørende samtale om, hvordan det opleves at bo i Bo-Vita.

Spørgsmålet om teori: At lade materialet tale for sig selv

I enhver kvalitativ undersøgelse bliver man på et tidspunkt nødt til at tage stilling til spørgsmålet: **Hvad skal forholdet mellem teori og empiri være?**

I nærværende rapport har jeg valgt at lægge det fulde fokus på det empiriske materiale og lade beboernes udsagn tale for sig selv.

Den tilgang, jeg er gået til undersøgelsen med, stammer fra den kvalitative forskningstradition, der går under navnet **grounded theory**. "Grounded theory" er, modsat hvad man skulle tro ud fra navnet, en strengt empirisk tilgang, hvor teorien opstår ud af materialet selv fremfor at blive lagt ned over materialet på forhånd. Det er altså en induktiv forskningsmetode med en række faste procedurer for at analysere et kvalitativt datakorpus:

1. *Kodning*. Her kodes og organiseres materialet ud fra bemærkelsesværdige formuleringer eller udsagn, der optræder i materialet.
2. *Kategorisering*. Her grupperes udsagnene i overordnede kategorier og temaer.
3. *Fortolkning*. Her fortolkes materialet ud fra de forskellige tematiske mønstre, som forefindes i materialet.

Den overordnede bevægelse i denne analyseproces er altså, at behandlingen af materiale bevæger sig fra at være åben til mere lukket og fokuseret. Fordelen ved tilgangen er, at man undervejs i analyseprocessen tager højde for uforudsigelige fund i materialet, som kan lede til nye, overraskende erkendelser – og ikke mindst en dybere teoretisk forståelse af beboernes livsverden. Dermed går metoden i spænd med undersøgelsens oprindelige målsætning om at opspore **beboerdemokratiske columbusæg**: Det vil sige beboernes egne løsningsforslag, som på bagkant virker åbenlyse, men som ikke er tænkt på før.

Fundet af "**Tak-i-lige-måde**"-effekten er et rammende eksempel på fordelene ved denne analytiske tilgang: Begrebet startede som en formulering fremsat af en beboer selv, men viste sig senere at have en teoretisk funktion i forhold til at indfange flere af de tematiske mønstre, som løber på tværs af interviewene.

Hele formålet med mit metodiske design er således at forankre undersøgelsens fund (og dermed anbefalinger) i beboernes egen livsverden. Som jeg nævnte tidligere, udtrykker flere beboere et udtalt behov for **at blive hørt**. Undersøgelsens opbygning har fra start til slut haft til formål at sikre, at det rent faktisk sker – og at beboernes egne udsagn ikke drukner i teoretiske diskussioner.

Resultater:

Hvad fortæller undersøgelsens fund om beboerdemokratiets fremtidsudsigter?

Denne del af rapporten fremlægger undersøgelsens fire vægtigste fund. Bemærk, at fundene griber ind i hinanden og skal ses i sammenhæng. For eksempel forener undersøgelse femte fund, "Tak-i-lige-måde"-effekten, flere af indsigterne fra de andre fund. Fundene er retningsgivende næste dels anbefalinger.

Første fund: Bjælken i øjet

På et tidspunkt undervejs i projektet talte jeg med en beboer, som hver morgen bliver vækket af måger, der skræpper ude foran deres soveværelsesvindue. Godt og vel to tredjedele af interviewet handler om disse måger, og hvor stor en gene, de er for beboeren.

Når jeg nævner dette eksempel, er det for at kaste lys på en generel tendens hos beboerne: Hverdagens frustrationer og de nære problemer har en enorm betydning for deres syn på, hvordan det er at bo i Bo-Vita. **Selv en lille torn i øjet vokser sig hurtigt stor som en bjælke og præger hurtigt hele beboerens udsyn.**

Der er ikke nogen tvivl om, at boligselskabet gør en masse gode ting for sine afdelinger og beboere. Afdelingerne bliver løbende vedligeholdt, renoveret, og man har i de seneste år lavet flere tiltag, der skal gøre afdelingerne rare at bo i. Men det er sigende, at beboerne har det med at overse disse tiltag til fordel for de ting, som frustrerer dem.

Et andet eksempel er en beboer, som drømmer om at få en altan. Problemet er, at det slet ikke er tilladt at etablere altaner på det byggeri, vedkommende bor i. Men også for denne beboer påvirker frustrationen over ikke at få en altan hele deres oplevelse af at bo i Bo-Vita. I en negativ retning, vel at mærke.

Det eneste, der kunne få mig til at møde op til et beboermøde var, hvis vi fik nye altaner.

Måger, altaner. Det kunne lige så vel være: Affald, misvedlighold, frygten for huslejestigninger, uslået græs på fællesarealerne, støj, uroligheder i opgangen, manglende elevatorer, for få parkeringspladser, dårlig belysning, tilstoppede vandvær. **Pointen er det samme: De små frustrationer har det med at overskygge alt andet – hvad end det måtte være at lære sine naboer at kende, engagere sig i fællesskabet eller deltage i beboerdemokratiet.** Og det er selvsagt et alvorligt problem, hvis man ønsker en adfærdsændring hos beboerne i retning af mere aktive naboskaber, stærkere fællesskaber – og et i sidste ende blomstrende beboerdemokrati.

Jeg kan huske, at jeg overvejede [at deltage i beboerdemokratiet] på et tidspunkt. Men så har der været så mange problemer med støj og utryghed, og så droppede jeg det. Tror ikke jeg bliver så længe alligevel.

[Jeg drømmer om] At folk bliver bedre til at rydde op efter sig selv. Det ligner jeg ved ikke hvad.

Det er en velkendt bias, at det nære (for eksempel frustrationer) fylder mere end det fjerne (for eksempel beboerdemokratiet) – og interviewene taler deres eget tydelige sprog i forhold til, at det også gør sig gældende her. **Dermed understreger dette første fund af "Bjælken i øjet", hvor vigtigt det er fra boligselskabets side at tage beboernes frustrationer meget alvorligt, hvis man ønsker at engagere flere i beboerdemokratiet.** Simpelthen fordi bjælkerne i beboernes øjne næsten uden undtagelse slører for udsynet og dræber lysten til at engagere sig i det sted, man bor.

... Og dét bringer os til det næste fund i rækken:

Andet fund: Hvis ingen svarer

Noget af det, der tilsyneladende kan gøre beboerne allermost utilfredse med boligselskabet er, hvis de føler sig overhørt. **Hvis boligselskabet ikke svarer på beboernes henvendelser.**

Jeg synes, at man burde grave dybere i, hvorfor Bo-Vita ikke svarer på deres mails. Jeg ved ikke hvorfor, men det gør de bare ikke. Og det er pisse frustrerende.

Bemærk, at jeg, som man kan se af interviewguiden, ikke har spurgt beboerne direkte, om de "føler sig hørt". Derfor er det så meget desto mere tankevækkende, at så mange beboere af sig selv trækker dette perspektiv ind i samtalen. Det siger nemlig noget om, hvor vigtigt det er at føle sig hørt, lyttet til og taget alvorligt for beboerne.

Oplevelsen af at føle sig hørt er tæt forbundet med beboernes tilfredshed med boligselskabet. **Tilfredse beboere er tilbøjelige til at rose boligselskabet for at tage hånd om deres henvendelser. Utilfredse beboere er derimod hurtige til at nævne, at boligselskabet ikke er lydhørt overfor deres frustrationer.**

Jeg synes, at Bo-Vita er gode til ikke at tale over hovedet på os. De lytter til os beboere og er gode til at informere os. Jeg ved godt, at det ikke er alle, der har det sådan, men der er jo også nok at brokke sig over. Men alle de gange, hvor jeg har kontaktet ejendomskontoret, har jeg fået hjælp med det samme.

Jeg har prøvet at tale med Bo-Vita om, at jeg følte mig utryg, men de virkede fuldstændig ligeglade.

Det er vigtigt at bemærke, at beboernes oplevelse af manglende lydhørhed hos boligselskabet ikke bare skaber utilfredshed, men er i fare for at forstærke den utilfredshed, som allerede eksisterer hos visse beboere. Sagt på en anden måde: **Bjælken i øjet vokser sig kun større, hvis beboeren ikke føler, at boligselskabet tager sig af deres frustrationer eller problemer.**

Altså, jeg vil give minus 3, hvis jeg skal give på karakterskalaen. Og noget af det, altså man kan sige, det er jo klart, der er et spørgsmål som handler om lovmæssige rammer og så videre. Men min grundlæggende fornemmelse af Bo-Vita, det er, at systemet er sandet til stort set hele vejen igennem i alle afdelinger. Når man ringer, er der ikke nogen, der svarer. De ringer ikke tilbage. De svarer ikke på deres mails. Der står endda inde på deres driftshjemmeside, at boligselskabet ikke er kontaktbart. Det gør mig helt arrig. Det kan man da ikke være bekendt.

Som ovenstående citat viser, kan følelsen af ikke at blive hørt finde sted på flere niveauer: Alt lige fra hjemmesidens indretning til om Bo-Vita besvarer mails, opkald eller ringer tilbage. Det begrænser sig dog ikke kun til disse tekniske

kommunikationskanaler, men vedrører selvfølgelig også, hvordan boligselskabet fremstår til informationsmøder og lignende.

Den enkeltes oplevelse af ikke at føle sig hørt har ikke kun relevans på individniveau, men kan være skadelig for hele afdelingens sammenhængskraft. Den negative oplevelse lader ud fra interviewene at dømme nemlig til at danne grobund for spekulationer og dårlige fortællinger om boligselskabet, som spreder sig imellem beboerne.

Jeg prøvede faktisk at tage kontakt. Eller var lige ved. Jeg var inde på hjemmesiden, det er nok den eneste gang, jeg har brugt den. Og så kunne jeg se sådan nogle nyheder om, at de godt vidste det, men alligevel ikke havde gjort noget. Og så droppede jeg det igen. For så er det jo tydeligt, at de er ligeglade. Så vil jeg hellere finde et andet sted med tiden, som er til at betale. Men jeg har følelsen af, at de lidt udnytter den københavnske bolig mangelsen, ikke, for der er jo ikke mange steder, man kan flytte hen. Det har jeg også hørt fra andre her.

Det væsentlige i denne sammenhæng er vel at mærke ikke, om det er sandt eller ej, at Bo-Vita ikke svarer på henvendelser fra beboerne. Det væsentlige er derimod, **at det er sådan beboerne oplever det**. Og det er en negativ oplevelse, som – hvis boligselskabet ikke formår at ændrer denne oplevelse til det positive – vil blive ved med at skabe ringe i vandet og skade Bo-Vitas omdømme og troværdighed i beboernes øjne.

Oplevelsen af ikke at føle sig hørt har selvsagt også en negativ påvirkning på, om beboerne er motiverede for at deltage i beboerdemokratiet – og fællesskabet i afdelingerne generelt. Det næste fund handler om de forskellige forhindringer, der afholder beboerne fra at deltage i beboerdemokratiet, hvori oplevelsen af at føle sig hørt igen spiller en afgørende rolle...

Tredje fund: Beboerdemokratiets høje dørtærskel

Jeg gider ikke alt det der administrative bøv. Det er alt for meget tid at bruge på noget, som slet ikke interesserer mig. Jeg tror godt jeg ville kunne bidrage, men jeg orker ikke helt. Hvis nogen prikkede mig på skulderen, så... Så ville jeg da tænke over det, helt sikkert. Tjo, måske. Men det virker lidt bøvlet, ærlig talt.

Undersøgelsens tredje fund lyder i en nøddeskal sådan her: **Det formelle beboerdemokrati har en høj (følelsesmæssig) tærskel i forhold til at trække nye kræfter til**. På tværs af interviewene tegner der sig et tydeligt mønster af, at

beboerne føler sig afskrækkede af det arbejde, der ligger i at deltage, og at de ikke tror på, at arbejdet nytter noget alligevel.

Bestyrelsesarbejde er uden tvivl krævende, og det er ikke tilfældigt, at mange af beboerne netop nævner **tid som en afgørende faktor** for, at de ikke har mod på at deltage i afdelingsmøderne – endsige melde sig ind i afdelingsbestyrelsen. Men at have tid til noget er vel at mærke relativt i forhold til, hvad man føler, at man får ud af det. Og det er her den helt store følelsesmæssige forhindring kommer ind i billedet: **Beboerne føler over en bred kam ikke, at bestyrelsesarbejde betaler sig.** Hvorfor? Fordi det alligevel ikke nytter noget, lyder svaret.

Jeg ved ikke lige, hvor jeg skulle lufte mine frustrationer. Jeg har overvejet at tage til de der beboermøder, men jeg har indtryk af, at det ikke rigtig nytter noget alligevel. Det er jo alligevel nogle andre, der bestemmer til sidst. For eksempel synes jeg, at gården her ser fuldstændig rædselsfuld ud. Jeg kunne jo godt tænke mig, at det var lidt mere idyllisk og fint. Men det er der jo nogen, der har bestemt, og vi er slet ikke blevet hørt. Så hvorfor skulle jeg så blive hørt nu?

Læg således mærke til, at beboerdemokratiets i beboernes øjne høje tærskel igen knytter sig til spørgsmålet om at føle sig hørt. Bemærk dog også, at følelsen i den her sammenhæng ikke nødvendigvis knytter sig til konkrete oplevelser, men snarere **en ufordelagtig forestilling om, hvordan beboerdemokratiet fungerer**, hvad det kræver og ikke mindst ens mulighed for at komme til orde.

Jeg har nok haft for meget at se til, og nu er det sådan, at de fleste, der sidder der ikke på genvalg, de bliver valgt for en periode ad gangen. Det kan man jo godt forstå, så bliver det jo virkelig forvirrende, hvis folk skal ind og ud, vel? Men det virker også som om, at der er rigtig meget arbejde i det, og det skræmmer mig nok lidt væk. Og sådan er der vist mange, der har det.

En stor del af friktionen for at deltage for beboerne består altså i, at de mangler kendskab til, hvad det indebærer at deltage i det formelle beboerdemokrati, og at det nytter. Det er ikke min hensigt at underkende hverken arbejdsbyrden eller beboernes egne oplevelser, eftersom der også er flere beboere, som faktisk *har* deltaget i beboermøder og fået bekræftet deres bange anelser. I de situationer er det selvsagt vigtigt at skabe en tilgængelig mødekultur, der som minimum ikke afskrækker nye deltagere.

Jeg mødte op til sådan et beboermøde, men det gjorde mig virkelig irriteret. Fordi det jeg troede det drejede sig om, det var om vi bor i demokrati og

hvordan man kan få det bedre hinanden. Altså, hvordan vi bor med hinanden. Og jeg kom der til med den tanke om, så får vi noget input til, hvordan kan vi blive mere samlede. Og det gik meget ud på, hvad er demokrati, og hvornår stammer demokratiet fra, og bla bla bla. Og så tænkte jeg bare, hvad skal vi bruge det til?

Jeg føler ikke, at der er plads til mig til møder. Min stemme bliver ikke hørt, eller jeg bliver overhørt og modarbejdet. Sådan føles det i hvert fald. Måske er det derfor, at jeg sidder her nu. En af de største årsager til at sidde her. Og jeg skal også lige sige, at det er ikke alt, jeg synes, bestyrelsen gør dårligt, for den gør os rigtig meget godt. De øvrige beboere er jo glade for, at der er nogen, der gider at tage den her kamp, netop apropos, at ingen har tid til at lave bestyrelsesarbejde.

Set fra den lyse side har jeg også talt med flere beboere, som har fået *afkræftet* deres forudannelser ved at deltage. Et eksempel er en beboer, som i lang tid følte sig afskrækket ved tanken om, hvor krævende bestyrelsesarbejdet ville være. Men da hun først mødte op til afdelingsmøderne og efterfølgende meldte sig ind i bestyrelsen gik det gradvist op for hende, at arbejdet ganske vist var (tids)krævende, men samtidig også meget meningsfuldt. At det betød noget, at hun deltog. Hun følte sig hørt og som en del af et fællesskab (hvilket er en åbenlys motivationsfaktor for at blive ved med at bidrage til de beboerdemokratiske processer).

Jeg tror, at det startede med, at vi har jo afstemninger hver gang, vi skal noget stort. Så vi har haft nogle afstemninger om altaner. Og der skal man komme ned og høre om projektet og eventuelt også afstemme. Og det var en af de generalforsamlinger, der kom derned og var interesseret, fordi det vedrører én meget direkte. Og så fandt jeg bare ud af, hvor let det var at være med egentlig i sådan et demokrati. Altså vi bor i demokrati, nu skal vi jo gøre sådan her. Det er jo beboerdemokratiet. Og det synes jeg var mega fedt, fordi at nogle gange tror jeg bare, at man bliver sådan lidt, okay, er jeg bare et beboer, eller har jeg noget, jeg skulle have sagt? Det føler jeg mere, at jeg har nu.

Vi så tidligere, at det ikke at føle sig hørt (eller være bange for ikke at blive det) kan holde beboerne tilbage fra at deltage i beboerdemokratier. Med det in mente er det bemærkelsesværdigt, at beboeren i citatet ovenfor netop fremhæver **følelsen af at have noget at skulle have sagt**. Det peger på, at en **succesoplevelse** med at deltage i beboerdemokratiet kan styrke den enkelte beboers følelse af agens og engagement. Denne positive følgevirkning af at deltage i beboerdemokratiet er dog ikke meget værd, hvis ikke beboerne først formår at krydse dørtærsklen og bliver mødt af et inkluderende fællesskab.

Det er altså de faktorer eller forhindringer, der tilsyneladende holder beboerne tilbage fra at engagere sig i beboerdemokratiet – men også den motiverende effekt, som kan opstå ved faktisk at krydse tærsklen til det beboerdemokratiske fællesskab.

Det nærliggende spørgsmål at stille i forlængelse heraf er derfor, hvad der så kan hjælpe beboerne over den høje dørtærskel til beboerdemokratiet? Med andre ord: Hvad kan motivere dem til at tage det første, høje skridt? Dét handler det fjerde og sidste fund om...

Fjerde fund: "Tak-i-lige-måde"-effekten

Hvis du lægger mærke til, når du går, så er der på bagsiden af min dør, så står der et 'tak i lige måde'. Og den dag jeg flyttede ind, sådan ret hurtigt, jeg tror den første uge, jeg boede her, eller sådan noget, der satte jeg en seddel på min nabos dør, fordi jeg kunne ikke lige få fat i hende, hvor jeg bare skrev, hvem jeg var lige kort. Og hvis hun nogensinde havde brug for hjælp, så kunne man jo altid komme, altså, banke på, så skulle jeg nok hjælpe. Og så hang der dagen efter en seddel på min dør, hvor der stod 'tak i lige måde'. Og den har jeg hængt på indersiden, jeg har klasket den på indersiden, for jeg var på vej ud ad døren, du ved. Der er mange, der spørger, hvad den betyder. Jeg synes det er hyggeligt. Jeg synes det er meget bekræftende. Det bekræfter, at det betyder noget, hvordan vi møder hinanden. At vi er klar til at hjælpe. For så får vi også hjælp tilbage.

Hvad er det, der gør, at nogle afdelinger har en høj grad af trivsel og fællesskabsfølelse, mens andre ikke har? En del af svaret på dét spørgsmål gemmer sig i den retoriske, reciprokke adfærd, som jeg i denne undersøgelse har valgt at formulere som **"Tak-i-lige-måde"-effekten**.

Formuleringen er inspireret af citatet ovenfor, hvor en beboer fortæller om en positiv interaktion med en nabo lige efter at være flyttet ind. Det interessante er, at beboeren og naboen i virkeligheden er fremmede overfor hinanden – men alene det forhold, at de bor ved siden af hinanden, danner grobund for en art social "kontrakt", hvor de "aftaler" at være hjælpsomme overfor hinanden.

Vi kan udlede to overordnede kendetegn ved "Tak-i-lige-måde"-effekten af citatet: For det første bygger effekt på *reciprokalt*, altså gensidig hjælpsomhed. For det andet har effekten et væsentligt *retorisk* islæt i det, at man netop aftaler og siger højt, at man står til rådighed for hinanden.

På tværs af interviewene finder man et tydeligt mønster i, at de afdelinger, hvor beboerne fortæller, at afdelingen er velfungerende, også er de afdelinger, hvor der er en tydelig tilstedeværelse af denne reciprokke, retoriske adfærd: Man hilser på hinanden, spørger ind til hinanden og tilkendegiver hjælpsomhed.

Folk er meget gavmilde her. Vi har sådan et genbrugsrum som fungerer super godt. Det er meget ordentligt og organiseret. Men vi låner også mange ting af hinanden. For eksempel havde jeg en nabo, som helt af sig selv, spurgte om jeg ville låne en klapvogn. Jeg blev helt rørt, fordi hun spurgte helt af sig selv. Hun havde bare lagt mærke til mig, sagde hun. Det giver mig jo også lyst til at være hjælpsom tilbage, hvis der er noget, jeg kan hjælpe hende med. Det der positivitet. Folk er meget positive. Og det smitter.

Modsat er de afdelinger, hvor beboerne giver udtryk for en generel lav trivsel og et lavt engagement i beboerdemokratiet (det uformelle såvel som formelle), også de afdelinger, hvor beboerne fortæller, at de *ikke* hilser på hinanden, at de *ikke* kender deres naboer, og at de helst holder sig for sig selv.

Jeg føler mig nok lidt isoleret en gang imellem, men jeg ved ikke helt hvad jeg skal gøre ved det. Det er ikke så nemt at komme i kontakt med de andre beboere, føler jeg. Jeg kender dårligt nok mine naboer, og det virker til, at de har travlt med alt mulig andet.

Det er lidt som om, at der er en kløft imellem folk herude. Det er nok noget kulturelt. Men hvis man i forvejen er lidt tilbagetrukket, så er det virkelig svært at møve sig ind. Det ville være godt med nogle aktiviteter, hvor man blev tvunget til at blive rystet sammen, tror jeg.

Jeg holder mig for mig selv. Jeg har ikke noget behov for at være en del af noget fællesskab. Jeg har ligesom nok med mit eget, så det er noget med tiden. Men også bare fordi. Ja, jeg har ikke noget behov for det.

Det viser, at selvom "Tak-i-lige-måde"-effekten ikke nødvendigvis er den eneste forklaring på, hvorfor nogle afdelinger trives og andre ikke gør, så spiller den i hvert fald en betydelig rolle. **Effekten forpligter beboerne på hinanden, på fællesskabet.** Den modarbejder isolation, mistro overfor boligselskabet og apatisk adfærd – hvilket alt sammen er røde flag, der tyder på mistrivsel i en afdeling.

Sådan noget som bare lige at hilse på hinanden. Det gør en kæmpe forskel. Jeg hader at gå forbi nogen og så kigger de bare ned i jorden. Eller til siden. Du ved,

hvad jeg mener. Det er da dårlig stil. Vi skal hilse på hinanden som det mindste, nu vi alligevel bor det samme sted.

”Tak-i-lige-måde”-effekten viser sig på flere niveauer og kommer både til udtryk som små og store (retoriske) handlinger. For eksempel er der bemærkelsesværdigt mange beboere som understreger **betydningen af, at man hilser på hinanden**.

Jeg tror, at det der med at inspirere andre, ved at gøre noget selv, det er en start. Og jeg kan godt lide at være den, der løber i forvejen. Så bliver det lidt selvkørende på en eller anden måde. Men jeg synes selv, at jeg har god effekt i hvert fald. Vi har en dame hernede, som altid smiler til mig, og altid siger hej. Og så en dag sagde jeg til hende, at det er simpelthen så dejligt, at du siger altid hej, og du smiler altid til mig. Tak for det. Og så gik jeg bare videre. Og det tror jeg er med til at gøre, at hun får lyst til at sige hej til nogle andre også. Og det giver mig lyst til at gøre det samme jo. For det føles rart, at andre ser en og hilser.

At hilse er på mange måder grundstenen for effekten: Man anerkender hinanden og viser imødekommenhed. Det virker måske banalt, men min analyse viser utvetydigt, at det at beboerne hilser er essentielt for en afdelings trivsel. **(Jeg vil faktisk gå så langt som til at sige, at man kan vurdere, om en afdeling er velfungerende blot ved at tage bestik af, om beboerne hilser på hinanden.)** Som en beboer rammende formulerer det:

Hvis jeg skulle give et godt råd til andre, ville det være at være åbne overfor deres naboer. Man skal bare være åben, så kommer resten hen ad vejen. Start med at hilse, så kan det blive til mere. Det skal nok komme lidt efter.

At hilse danner grobund for den øvrige adfærd, der hører til ”Tak-i-lige-måde”-effekten: At man spørger ind til hinanden, bekymrer sig for hinanden, hjælper hinanden, viser gavmildhed. En beboer fortæller for eksempel om, at hendes naboer (som hun vel at mærke ikke kender specielt godt, men som hun altid hilser på og snakker med) har købt og installeret en vaskemaskine til hende. Et slående eksempel på, hvordan **små sociale handlinger baner vejen for radikal gavmildhed**:

Jeg har lige holdt fødselsdag, hvor jeg både havde inviteret min familie og mine naboer. Og min søn kommenterede på, at det var rart at tænke på, at jeg havde sådan nogle dejlige mennesker tæt på, ikke? Det gjorde ham rolig, og det er jo fordi det får mig til at føle mig tryk. Det kan han jo mærke. Vi hjælper hinanden, altså, de hjælper mig rigtig meget. Til min fødselsdag havde de endda købt en

opvaskemaskine til mig, som de installerede med det samme. Det rørte mig virkelig. Jeg blev meget rørt.

Det står således klart, at "Tak-i-lige-måde"-effekten både er et udtryk for og en skabende faktor for trivsel i en afdeling. Den skaber sammenhængskraft og fællesskabsfølelse. **Men er effekten også nøglen til øget engagement i det formelle beboerdemokrati? Det lader til det.**

"Tak-i-lige-måde"-effekten må formodes at bane vejen for øget engagement i det formelle beboerdemokrati, fordi den skaber en større ansvarsfølelse overfor det sted, man bor. I interviewene finder man en iøjnefaldende forbindelse mellem effekten og følelsen af at være en del af et fællesskab. **Sammenhængskraft og tilhørsforhold, hvilket er åbenlyse forudsætninger for et blomstrende beboerdemokrati, er begge dele sociale følgevirkninger af effekten.**

På den måde må man gå ud fra, at effekten for mange beboeres vedkommende vil være en motiverende faktor for at deltage i også det formelle beboerdemokrati på eget initiativ. For andre, som ikke selv tager det første skridt over beboerdemokratiets dørtærskel, vil effekten have "varmet dem op" til at sige ja, hvis de bliver spurgt. Den antagelse bygger jeg på et bemærkelsesværdigt fænomen, som optræder i flere af interviewene, og som jeg her kalder for **prikning**:

Det der med, at der var nogen, der prikkede til mig for at få mig med i det her interview, det kunne man godt efterligne. 100 %. For at få flere engagerede. For så er man bare mere tilbøjelig til at sige ja. Det er jo også smigrende at blive spurgt, synes jeg. Det kræver bare det første hej. Eller vedkende sig hinanden. Eller kende hinandens navne. Eller et eller andet. Det er sådan det, jeg synes det kræver for at få flere med.

Prikning er altså en måde at udnytte den reciprokke adfærd, som "Tak-i-lige-måde"-effekten kultiverer. Det er en måde at hjælpe de mere tilbageholdende beboere over den høje tærskel og ind i beboerdemokratiet. Så længe man husker, at prikning kun virker, hvis "Tak-i-lige-måde"-effekten allerede er til stede og afdelingen trives socialt. **Det hele starter med at opbygge en kultur for at hilse på hinanden, komme hinanden ved, hjælpe hinanden i afdelingerne.** Resten kommer senere.

Beboerdemokratiets fremtidsudsigter: En forsigtig prognose

Jeg kunne godt drømme om, at de andre deltog lidt mere. Der er mange, der er utilfredse, men det kræver jo, at de kommer ud med sproget, før det bliver ændret. De må komme ud med det, det kan jo kun blive stemt ned, det er det værste, der kan ske. Men hellere prøve, ikke. Ellers har man ikke helt ret til at brokke sig, mener jeg. Det irriterer mig. Så dét kunne jeg da godt tænke mig var anderledes. Lidt mere ansvar.

Inertiens lov: Et legeme, som ikke er påvirket af en ydre kraft, vil enten være i hvile eller foretage en jævn, retlinet bevægelse. Loven, også kaldes Newtons første lov, hører normalt hjemme i fysikkens verden.

Samme lov gælder lader dog til at gælde for beboerdemokratiets udvikling. Jeg udtrykker mig med en vis forsigtighed her, fordi det jo er umuligt at spå om fremtiden. **Men hvis der er én ting, som er nogenlunde forudsigelig, så er det, at forandringer ikke sker af sig selv.** Al erfaring siger, at en afdelings kollektive adfærd – om den er negativ eller positiv – vil følge den samme bane, indtil den får et skub i en anden retning. De afdelinger, som allerede udviser høj trivsel og engagement i beboerdemokratiet, har således lyse fremtidsudsigter, mens de afdelinger, som udviser det modsatte, med al sandsynlighed kun vil blive ved med at stå i stampe eller bevæge sig videre mod endnu mørkere horisonter.

At forandringer i afdelingerne ikke sker af sig selv, er i den forstand både en god og en dårlig nyhed for boligselskabet: Dårlig, fordi det kræver en fokuseret og vedvarende indsats at få afdelinger i mistrivsel på rette køl. God, fordi beboerdemokratiets fremtidsudsigter på den måde er i boligselskabets hænder.

Min generelle anbefaling, som bygger på ovenstående fund, er således, at boligselskabet sætter ind på at skabe "Tak-i-lige-måde"-effekten i de afdelinger, som lige nu mistrives, og skabe endnu mere gunstige betingelser for effekten i de afdelinger, som allerede trives. Fundene peger i hvert fald på, at det er en investering, som vil give et positivt socialt afkast på den lange bane.

Næste del rummer fire anbefalinger til, hvordan en sådan indsats kan tage sig ud i praksis.

Anbefalinger:

Hvordan kan Bo-Vita blive til et (endnu) bedre sted at bo?

Denne del af rapporten beskriver fire konkrete anbefalinger til hvor og hvordan boligselskabet kan sætte ind for at styrke trivslen og tilslutningen til beboerdemokratiet. Anbefalingerne bygger på fundene i forrige del.

Første anbefaling: Sæt ind hvor udskiftningen er størst

Undersøgelsens første anbefaling er et forsøg på at svare på spørgsmålet: **Hvor er boligselskabets kræfter bedst brugt?** Ud fra undersøgelsens fund vil min anbefaling være at sætte ind i de afdelinger, hvor der er størst udskiftning. Årsagen er, mine resultater ret tydeligt viser, at:

1. Udskiftning skaber utryghed
2. Utryghed skaber udskiftning
3. Begge dele øger afdelingens mistrivsel

Det er selvfølgelig svært at sige, hvad der kommer først – og på den måde bliver kausaliteten imellem udskiftning og utryghed en slags hønen-eller-ægget-spørgsmål. Hvad man til gengæld kan sige med stor sikkerhed er, at **hvor der er hyppig udskiftning, vil der også være en høj grad af utryghed.** (Se afsnittet "Hvad kan få dig til at føle dig utryg?" i opslagsværket for udsagn, der understøtter denne påstand.)

Derfor vil jeg på baggrund af undersøgelsen anbefale, at boligselskabet i første omgang forstærker indsatsen i de afdelinger, hvor udskiftningen er størst.

Anden anbefaling: Fiks det døve øre

Flere beboere føler sig ikke hørt af boligselskabet og fortæller, at de har svært at komme i kontakt med Bo-Vita, og at de ikke får svar på deres henvendelser. De føler med andre ord, at de taler for døve ører.

Som jeg har skrevet tidligere, er det i og for sig sagen uvedkommende, om det er sandt eller ej, at Bo-Vita ikke svarer på henvendelser og bekymringer fra beboerne. Det væsentlige er, at det er sådan beboerne *oplever* det – og at det er en negativ fortælling, som vil blive ved med at skabe ringe i vandet og skade Bo-Vitas omdømme og troværdighed i beboernes øjne. Den negative fortælling kan hurtigt sprede sig fra beboer til beboer og dermed være kilde til generel utilfredshed med boligselskabet, hvilket også skaber dårligere forudsætninger for at skabe en "Tak-i-lige-måde"-effekt i de afdelinger som mistrives.

Derfor vil jeg anbefale, at boligselskabet foretager et administrativt "lægetjek" og fastsætter en række faste procedurer for, hvordan man reagerer på beboernes henvendelser, så man kommer oplevelsen af det "døve øre" til livs.

Hvis det vurderes nødvendigt, kan Rhetor yde assistance i forhold til, hvordan man som administrativ medarbejder retorisk bygger bro til beboerne og giver dem oplevelsen af at føle sig hørt.

Tredje anbefaling: Nudg til naboskab

Materialet taler sit eget tydelige sprog: Forholdet til naboerne fylder enormt meget i beboernes bevidsthed. Selv de beboere, som efter eget udsagn "holder sig for sig selv", er således yderst bevidste om, at de *ikke* har et forhold til deres naboer.

Når man ser på undersøgelsens resultater, kan man da også godt forstå, hvorfor de mere "asociale" eller isolerede beboere føler, at noget mangler. Det er nemlig meget tydeligt i interviewene, at de beboere, som trives mest, også er dem, der har et nært forhold til deres naboer.

De små "naboskabelige" handlinger som for eksempel at hilse eller tilbyde sin hjælp er, som jeg tidligere har bemærket, både en forudsætning og et udtryk for "Tak-i-lige-måde"-effekten. Denne effekt er selvforstærkende, men opstår vel at mærke ikke ud af den blå luft.

Derfor vil jeg anbefale, at Bo-Vita igangsætter en kampagne, der *nudger til naboskab* og ansporer beboerne til den reciprokke retoriske adfærd, som over tid også må formodes at øge tilslutningen til beboerdemokratiet. **"Tak-i-lige-måde"-effekten skal i den forstand ses som en social fremtidssikring af beboerdemokratiet.**

Kampagnen skal gerne favne flere af de forskellige niveauer, som tilsyneladende skaber denne gavnlige effekt i afdelingerne. Også de mere indlysende – *især* dem, faktisk. Det kan for eksempel virke banalt og overflødigt at søsætte en kampagne, der ansporer beboerne til at hilse på hinanden, men det er nu engang en af de helt centrale – og ikke mindst beviselige – byggesten i et stabilt beboerfællesskab. Man skal ikke læse mange uddrag af interviewene for at forstå den enorme betydning af, at beboerne hilser på hinanden. Men også, at sociale arrangementer nytter. At indbydende og tilgængelige mødesteder nytter. At selv et ordentligt gårdmiljø virkelig betyder noget for, om beboerne kommer hinanden ved og er relationelt rustet til at sige de magiske ord: **"Tak, i lige måde."**

Jeg er blevet meget tæt med én af de andre beboere efter vi faldt i snak til loppemarkedet. Vi havde ligesom bod ved siden af hinanden, og så snakkede vi bare, og så tog det ene det andet, ikke.

På baggrund af undersøgelsens anbefales det således, at boligselskabet iværksætter en kampagne, der på flere niveauer ansporer til at komme hinanden ved i afdelingerne, hvilket både kan øge trivslen og styrke deltagelsen i det formelle beboerdemokrati.

Hvis det vurderes nødvendigt, står Rhetor til rådighed for rådgivning i forbindelse med en kampagne, der nudger til naboskab og ansporer beboerdemokratisk adfærd.

Fjerde anbefaling: Fjern friktionerne for deltagelse

For at øge tilslutningen til det formelle beboerdemokrati anbefales det at gøre det lettere for beboerne at krydse den lige nu høje tærskel for at deltage. Det skal med andre ord være lettere at opsøge og engagere sig i beboerdemokratiet.

Så kunne jeg måske godt drømme om, at alle herude følte de havde en stemme, eller havde engagement nok til at ville give en stemme. For jeg er helt sikker på, at der sidder folk herude med nogle fede ideer til ting, som også gerne vil være en del af noget, fællesskabet, men måske er generte, eller ikke lige orker det, eller ved, hvordan man gør... eller ved det er en mulighed overhovedet.

Jeg kunne godt drømme om, at man blev lidt bedre klædt på til at deltage i beboerdemokratiet. Det behøver ikke være noget stort, måske bare sådan en how-to-guide eller infografik, hvor man kan se, hvordan det hele er bygget op og fungerer og sådan noget. Især til unge tilflyttere tor jeg, at det ville hjælpe ret meget. For hvor skal man overhovedet starte. Hvad kræver det. Det ved man jo ingenting om. Eller det gjorde jeg i hvert fald ikke. Og så holder man sig hellere væk.

Hvis vi kan kigge på det gamle Grækenland, så kunne man jo blive trukket ud, medmindre man var fritaget, fordi man var idiot. Så det kunne jo være et skidespændende eksperiment, hvor man trak lod og spurgte folk, om de ville deltage i sådan et panel. De skulle kun tage stilling, de skulle ikke argumentere. Det er nogle mennesker, der godt kan føle sig lidt skræmte, men om nu skal jeg deltage i det her, så skal jeg også kunne mit håndværk, jeg skal vide noget. Jeg skal have hele retorikken på plads... Men det kræver det jo ikke. Hvis man bare kan lytte til argumenter og afveje for og imod. Så er det fint nok.

Noget af det, der især skaber friktion for deltagelsen i beboerdemokratiet, er manglende viden om, hvad deltagelsen overhovedet indebærer, og hvordan beboerdemokratiet fungerer. *Hvad er det, og hvad kræver det? Af mig?* Det er der mange beboere, som ikke ved, og det afholder dem fra at engagere sig.

En informerende pamflet, som beskriver disse ting, ville være en overkommelig og billig løsning på dét problem. Man kunne også tage én af de andre beboere ovenfor og eksperimentere med andre indkaldelsesmetoder som for eksempel lodtrækning, hvilket muligvis kan hjælpe nogle af de mere "generte" beboere over dørtærsklen. Og så er det selvsagt en grundforudsætning, at man bliver mødt af en imødekommende og velfungerende mødekultur, hvis man endelig krydser denne dørtærskel.

I de afdelinger, hvor "Tak-i-lige-måde-effekten allerede eksisterer, kan det også være udbytterigt at oparbejde en kultur for **prikning**. Det vil sige: At spørge beboere direkte, om de har lyst til at deltage. Mange står allerede og vipper på tærsklen, men mangler det sidste, bløde skub. Et prik på skulderen kan være dette skub.

Alt i alt anbefales det sideløbende at nudge til naboskab og minimere friktionerne for deltagelse, hvis man ønsker at øge tilslutningen til beboerdemokratiet. Det kan også være en gavnlig indsats at klæde beboerne på til at tage ordet i demokratiske forsamlinger og holde den gode tone.

Hvis det vurderes nødvendigt, bistår Rhetor også gerne i dette arbejde.

Opslagsværk:

Hvad siger beboerne selv?

I denne del finder du en omfattende samling af direkte citater fra beboerne selv. Nogle af citaterne optræder i selve rapporten, men jeg vil anbefale, at du bruger tid på at gå på opdagelse i udtalelserne på egen hånd for at få nuancerne med. Måske opdager du tilmed et nyt mønster i udtalelserne, som ikke er beskrevet i analysen, men som giver en dybere forståelse af beboernes livsverden eller kaster nyt lys på beboerdemokratiets fremtidsudsigter.

”Hvorfor har du valgt at deltage?”

Jeg tror det handlede om, at jeg på en eller anden måde godt vil **bidrage** til nogle af de her ting, som er emnet for det her. Jeg har tidligere været aktiv i **beboerdemokratiet**. Jeg har også hjulpet med nogle forskellige ting, hvor mine kompetencer kunne komme i spil. Og måske skal jeg til at lave lidt igen. Sådan i det hele taget prøve at være lidt mere med. På en eller anden måde har jeg jo også nogle politiske **holdninger**. Jeg kunne jo bare kravle op i elfenbenstårnet og sige, at jeg mener dit og datten. Og det holder jo ikke, hvis ikke man ikke også får fingrene ned i substansen.

Jeg synes, at Bo-Vita har været virkelig **hjælpssomme**. Så da jeg blev spurgt om jeg ville **bidrage**, sagde jeg selvfølgelig ja.

Det er nok, fordi jeg **deltager** i deres **arrangementer**. Altså **trivselsklubbens**. De laver sådan nogle fantastiske ting. Så hvis jeg kan **bidrage**, så vil jeg da gerne det.

Jeg vil gerne støtte op om, at jeg synes, det er super godt, det findes. Ja. At der findes noget, der hedder trivsel- og tryghedskonsulent, som man kan ringe til. Så hvis jeg kan **bidrage**, vil jeg gerne det.

Jeg har sagt ja til at deltage, fordi jeg har boet her så længe. Mine børn er vokset op her, og jeg ønsker ikke at flytte væk. Så jeg ville gerne bruge **min stemme** og **blive hørt**, tror jeg. **Gøre en forskel**. Det er vel egentlig det. Jeg vil gerne slå et slag for alle de søde og engagerede **medarbejdere**, der er her. Og så mine **naboer**. Vi har et helt fantastisk

naboskab. De har hjulpet mig helt enormt meget.

Det er fordi, at jeg bor her, og jeg tænkte, at det sted, jeg kan **bidrage**, det er at fortælle, hvordan jeg oplever det, og føler. I stedet for bare at formulere et brev om alt muligt, og så læser man det og ryger det i skraldespanden. Men her kan jeg jo være med til at give mit svar på, hvordan jeg oplever tingene, og hvad der er godt og hvad der er skidt, hvis vi skal ind på det. Jeg synes faktisk også, det er fedt, Bo-Vita gør det. Jeg synes det er fedt, at de rækker ud og spørger, hvad de synes, dem, der bor i det. At der er en interesse i os. **Det er ikke bare mursten et eller andet sted.**

Jeg blev ligesom **prikket på skulderen**, og så er det jo svært at sige nej, ikke.

Fordi jeg gerne vil **bidrage til fællesskabet**. Nok fordi jeg ikke synes, at der er det store **fællesskab** her i vores ejendom. Selve bygningen fejler ikke noget. Men det gør vores omgang med hinanden.

Jeg har sagt ja til det, fordi jeg egentlig går meget op i, hvordan vi har det herude. Jeg er måske lidt berygtet, men jeg er jo nok sådan en, der ikke kan lade være med at snakke med andre mennesker. Og så går jeg meget op i, at vi har det godt. Og hvis der er nogen, der ikke har det godt, så skal vi have fundet en løsning på det. Og sådan nogle gange, så kan man måske sige, at man stikker næsen ind i et **hvepsebo**. Men det synes jeg, der skal til. Det er der med at **komme hinanden ved**. Jeg synes, vi har en tendens til, at vi er

sgu så bange for altid at blande os. I stedet for bare at spørge, hvordan det går.

Det er jo faktisk ikke andet, end at de mente, at jeg var en ildsjæl og satte noget i gang. Og om jeg kunne fortælle lidt om, hvad man gør. Men jeg var ikke klar over, er det hvad jeg gør, eller det hvad **fællesskabet** har gjort, eller hvad i det hele taget, hvad det er, man skal forestille sig, at man kan sætte noget i gang. Og det har jeg tænkt lidt over. Jeg har tænkt på, at **det er faktisk ligesom et orkester**. Vi er et orkester med alle mulige forskellige stemmer. Og på en eller anden måde, så skal vi få det til at fungere sammen, så det lyder godt. Og vi føler, at der er stor **glæde** ved det. Og det betyder også, at man skal lytte til hinanden, man skal være sin egen stemme, men man skal også **lytte** til de andre. Det er ligesom et udgangspunkt.

Jeg tror bare, at nogle gange skal man bare **sige ja**, hvis man gerne vil se noget ændret. Og så tror jeg bare, at det ikke nytter noget, at jeg sidder stille. Det er jo først noget, jeg har begyndt på de sidste to år her i afdelingen. At **deltage** mere og mere. Og jeg synes, at så begynder man at blive mere og mere komfortabel i at **deltage**. Før var jeg meget sådan, at jeg ikke skulle til nogle generalforsamling, jeg skulle ikke være med. Det var sådan svært at komme afsted. Der var en slags **barriere** for mig. Og nu er jeg meget sådan, at **det er blevet lettere**.

I og med at jeg har boet her i mange år og kender området herude. Og så tænker jeg at jeg måske kan **byde ind** med noget.

”Hvorfor er du ikke flyttet væk endnu?”

Jeg har boet her så længe, så hele min **omgangskreds** er lige i nærheden. Og det giver jo også noget **økonomisk frihed** at bo her til den her husleje. Og så synes jeg da, at

det er et dejligt sted. Der er selvfølgelig også nogle ting, der går mig på, men det vil der nok altid være.

Selvom der har været meget, det har været en lang kamp for at få **trygheden** tilbage, så har jeg faktisk ikke haft lyst til at flytte. Vi er jo glade her. Det ligger jo fantastisk. Men det har været en **kamp**, det har det altså.

Jeg har vand til begge sider og **verdens bedste naboer**. Hvorfor skulle jeg dog flytte? Det skulle kun være, hvis **huslejen** pludselig stiger. Det er jeg ret **nervøs** for, eller det **stresser** mig faktisk, for så kan jeg ikke blive boende. Det ville gøre mig så ked af det.

Hvis det står til mig, flytter jeg aldrig. Jeg har ikke skrevet mig op til andet.

Der er mange ting her, som **frustrerer** mig, men jeg må jo bare leve med det. Jeg kan ikke gøre noget. Jeg bliver jo nødt til at bare acceptere det. **Jeg føler mig ikke udtrykt her.** Overhovedet ikke. Men jeg vil heller ikke flytte et andet sted hen. Jeg har hørt om nogle andre områder, hvor det ikke er lige så rart, og hvor huslejen er for høj. Så jeg tænker, at beliggenheden er virkelig god. Beliggenheden er den bedste.

Jeg bor her stadig, fordi jeg elsker at bo her. **Jeg elsker at bo her.** Jeg elsker lejligheden. Den er også nærmest lydløs. Man kan dårligt, altså jo, man kan godt høre, hvis der er nogen, der har skinnede lidt eller noget, ikke? Det kan man faktisk høre igennem emhætten. Men jeg kan godt lide, at der er jo nogen, København og lejligheder, der er det jo papirvægge og sådan noget nærmest, ikke? Så kan man bare høre, at de slår i bordet inde ved siden af, ikke. Det er bare rart her. Også når man er børn måske, men her kan vi være os selv, ikke. Vi er i hjertet sådan set.

Altså, det er smørklatten. Det er der ingen tvivl om. Og det er det, der er svært. Hvis man skulle have en anden lejlighed, så skal du selvfølgelig kunne købe noget. Og have råd til det. Og det har vi ikke.

Jamen det er jo fordi, at jeg godt kan lide at være her. Jeg kan godt lide miljøet, og jeg synes også, at vi har **et fornuftigt forhold til hinanden** her i ejendommen. Ja. At der er blevet lidt mere støj hos os, end der har været før. Det er jo noget, der siger sig selv.

Det er **et fantastisk sted**. Altså, det eneste, der skulle gøre det, det er, at der ikke er **elevator**, og man bliver ældre, og måske har svært ved at komme op, ikke?

Altså, vi er blevet **genhuset**, så vi er jo blevet tvunget til at flytte. Men vi vil gerne tilbage, hvis det kan lade sig gøre. Vi havde håbet og sådan drømt om, at vi kunne blive boende der. Det så jo sådan ud, indtil **ghettoloven** kom. Det ændrede præmisserne for hele genhusningspuslespillet.

Så tænker jeg sådan, at det kunne være værre. Så her er det sgu meget fedt. Ja, det er dejligt at komme **hjem**. Det er et dejligt sted at være, ja. Når man bare er der, så bliver det måske sådan lidt ligesom luften. Man lægger ikke rigtig mærke til det, men den er sådan, jeg ved det. Så det at komme væk og komme tilbage, det giver mig sådan en god følelse af, at jeg har godt. Altså, jeg har nogle **gode naboer**, der er ikke en eneste i min opgang, jeg kan sige noget dårligt om. De kan have hver deres små særheder, men det er jo ikke noget, der generer mig.

“Føler du dig hørt?”

Jeg ved ikke lige, hvor jeg skulle lufte mine **frustrationer**. Jeg har overvejet at tage til de der beboermøder, men jeg har indtryk af, at det ikke rigtig nytter noget alligevel. Det er jo alligevel nogle andre, der bestemmer til sidst. For eksempel synes jeg, at gården her ser fuldstændig rædselsfuld ud. Jeg kunne jo godt tænke mig, at det var lidt mere idyllisk og fint. Men det er der jo nogen, der har bestemt, og vi er slet **ikke blevet hørt**. Så hvorfor skulle jeg så blive hørt nu?

Jeg har prøvet at tale med **Bo-Vita** om, at jeg følte mig **utryg**, men de virkede fuldstændig **lige glade**.

Jeg synes, at **Bo-Vita** er gode til **ikke at tale over hovedet på os**. De **lytter** til os beboere og er gode til at informere os. Jeg ved godt, at det ikke er alle, der har det sådan, men der er jo også nok at brokke sig over. Men alle de gange, hvor jeg har kontaktet **ejendomskontoret** har jeg fået hjælp med det samme.

Da vi først flyttede herud, var der en del **ballade**. Jeg ved, at de andre beboere også var **utrygge** ved det, men jeg prøvede ligesom at gøre noget ved det. Jeg tog både kontakt til politiet og Bo-Vita, og de hjalp. Men det har også været en kamp, som jeg selv har været nødt til at tage. Det var ikke beboere, men nogen, der kom udefra. De ved, hvem jeg er, altså de der, der lavede ballade. Så det har selvfølgelig været **stressende**. Og lidt **utrygt**.

I det store og det små, så nej. Uanset hvad det er, så har jeg den samme følelse af, at **Bo-Vita** gør ikke noget ved det. Så der er et mønster i det, så det er jo faktisk det, det handler om. Det handler jo om muligheden for at tage kontakt og **blive hørt**, og **blive taget seriøst**, ikke?

Jeg prøvede faktisk at tage kontakt. Eller var lige ved. Jeg var inde på hjemmesiden, det er nok den eneste gang, jeg har brugt den. Og så kunne jeg se sådan nogle nyheder om, at de godt vidste det, men alligevel ikke havde gjort noget. Og så droppede jeg det igen. For så er det jo tydeligt, at de er **lige glade**. Så vil jeg hellere finde et andet sted med tiden, som er til at betale. Men jeg har følelsen af, at de lidt udnytter den københavnske bolig mangelsen, ikke, for der er jo ikke mange steder, man kan flytte hen. Det har jeg også hørt fra andre her.

Jeg har flere gange taget kontakt til **Bo-Vita**, hvis der var noget, der så **misvedligeholdte** ud. Og så fik jeg at vide, at der ville komme en mand ud. Men ham har jeg aldrig set. Og så har jeg ikke tænkt mere over det. **For så kan det jo være lige meget, ikke.**

Jeg har aldrig oplevet nogen steder, hvor jeg har boet at **blive spurgt** sådan her, på den her måde. Det har jeg aldrig oplevet. Så jeg synes, det er en god start på et eller andet.

Jeg havde på et tidspunkt en nabo, som havde det virkelig skidt. Psykisk syg. Og det var virkelig ubehageligt. Det var ikke fordi det som sådan gjorde mig utryg, men jeg blev da bekymret, når han sådan råbte og skreg og slog i væggene. Lidt bange måske. Og så tog jeg kontakt til Bo-Vita, fordi de vidste sikkert hvad man skulle gøre. Så jeg kunne **få lidt hjælp til at håndtere det**. Jeg fik at vide, at de ville lægge noget i min postkasse, men det har jeg så aldrig fået.

Der kan godt være lidt **nabokrig** her. Ikke noget jeg er en del af, men det påvirker mig selvfølgelig. Så jeg har **kontaktet** Bo-Vita nogle gange, men de har ikke lige gjort noget ved det. **Så nu har jeg bare droppet det.**

Altså, jeg vil give minus 3, hvis jeg skal give på karakterskalaen. Og noget af det, altså man kan sige, det er jo klart, der er et spørgsmål som handler om lovmæssige rammer og så videre. Men min grundlæggende fornemmelse af Bo-Vita, det er, at **systemet er sandet til** stort set hele vejen igennem i alle afdelinger. Når man ringer, er der ikke nogen, der svarer. De ringer ikke tilbage. De svarer ikke på deres mails. Der står endda inde på deres driftshjemmeside, at **boligselskabet ikke er kontaktbart**. Det gør mig helt **arrig**. Det kan man da ikke være bekendt.

Bo-Vita har hjulpet virkelig meget med at få det her stablet på benene, vores **arrangementer**, og de har støttet økonomisk. Jeg føler, at **de lytter**, når jeg tager kontakt. Jeg tror, at det er fordi, de virkelig gerne ønsker, at vi skal have det godt, og vi kan få noget **fællesskab**, også på tværs

af de andre afdelinger måske, så **vi trives**. Jeg tror simpelthen, det er sådan noget.

Jeg tror, at mange har oplevet, at der ikke rigtig sker noget. Både med de små og de store ting. Hvis jeg har en håndvask, der ikke fungerer for eksempel. Så tager jeg jo kontakt til Bo-Vita. Og jeg får ikke engang en bekræftelse. Lige pludselig dukker der en håndværker op, mens jeg ikke er hjemme. Det er da åndsvagt. Jeg har prøvet at sige, at jeg gerne vil have svar, når jeg skriver, men der sker ikke noget ved det. **Det er bare helt tavst**.

Der er så mange lag i **kommunikationen**, virker det til. Og hvem skal man kontakte? Det bliver jeg tit i tvivl om.

Jeg synes, at man burde grave dybere i, **hvorfor Bo-Vita ikke svarer** på deres mails. Jeg ved ikke hvorfor, men det gør de bare ikke. Og det er pisse **frustrerende**.

”Føler du dig som en del af fællesskabet?”

Ja, det er kommet til, synes jeg. Altså sådan, efter jeg har stoppet med at arbejde, for ellers synes jeg, så har jeg ikke haft sådan meget **kontakt** med de andre beboere. Sådan andet end lige **at hilse**.

Vi ville nok have mere **sammenhold**, hvis **udfaciliteterne** var til det. Der er ikke rigtig noget sted at mødes, og så gør man det jo ikke. Prøv selv at se, det ser da **trist** ud, ikke?

Alle ved i hvert fald hvem jeg er, tror jeg. Og de ved, at jeg læser alt det, vi får tilsendt. Så hvis de er i tvivl om noget, kommer de og spørger mig. Hvordan jeg har det med dét? Det er da rart at have **en rolle i fællesskabet**, synes jeg.

Jeg synes faktisk, der er et rigtig godt **sammenhold**. Selvfølgelig er der nogen, som skiller sig ud. Det må der altid være. Vi kan ikke alle sammen være 100 procent ens.

Ja, det gør jeg. Fordi jeg føler fandme, at jeg står ret meget for den del af fællesskabet. I form af arrangementer og sådan noget. Og **jeg spørger altid andre, hvordan de har det**.

Jeg holder mig for mig selv. Jeg har ikke noget behov for at være en del af noget **fællesskab**. Jeg har ligesom nok med mit eget, så det er noget med tiden. Men også bare fordi. Ja, jeg har **ikke noget behov** for det.

Nu er det lidt farligt at spørge mig om det, fordi vi har tre børn, så det er begrænset. Hvad vi har af tid. Ellers ville jeg nok gå lidt mere op i **fællesskabet**, men vi har jo sådan nok i os selv, så det har ikke været så påtrængende at engagere os i det der fællesskab. Jeg har også fornemmelsen af, at der er stor **udskiftning** herude, så det giver på en måde ikke så meget mening at knytte de store bånd, for folk smutter jo igen.

Vores opgang er ikke sådan vildt social. Jeg kan se, at i nogle af de andre opgange, der har mere sådan et **socialt sammenhold**. Men nu har jeg også altid arbejdet, så jeg har egentlig ikke haft tid til at hænge så meget ud. Men jeg har haft veninder, der boede der med børn. Hvor mine børn også gik i børnehush sammen. Der var der jo mere sammenhold på kryds og tværs, ikke.

Jeg føler mig nok lidt **isoleret** en gang imellem, men jeg ved ikke helt hvad jeg skal gøre ved det. Det er ikke så nemt at komme i kontakt med de andre beboere, føler jeg. **Jeg kender dårligt nok mine naboer**, og det virker til, at de har travlt med alt mulig andet.

Det er lidt som om, at der er en **kløft** imellem folk herude. Det er nok noget kulturelt. Men hvis man i forvejen er lidt tilbagetrukket, så er det virkelig svært at møve sig ind. Det ville være godt med nogle aktiviteter, hvor man blev tvunget til at blive rystet sammen, tror jeg.

For eksempel, at man sidder så langt fra hinanden her nede i gården og nærmest **ikke hilser**. Det synes jeg er et tegn på, at vi ikke har et særligt stærkt **fællesskab** her. Så jeg har svært ved at føle mig som en del af det. For det findes ikke rigtig.

Jeg føler mig som **en del af fællesskabet** i kraft af, at jeg har en funktion. Så folk opsøger mig, og så er der altid mulighed for

lige at snakke lidt om løst og fast. Så det er hyggeligt at lære folk at kende på den måde. Men det er også meget vores kultur. Vi stopper altid lige op for at **høre, hvordan det går**. Det hører ligesom med til at bo her.

Nej, jeg har nok selv lukket mig **ude fra fællesskabet**. Fordi der løber så meget **sladder**. Der er også mange søde mennesker her, men... Det er ligesom lettere at lade være.

Jeg tror, at det har **ændret sig** meget, og der er stadigvæk nogle ting, som jeg synes fungerer rigtig fint på den måde. Men måske har det ændret sig. Altså, hele det der med at have børn og sådan noget, og så kender man jo alle forældrene, det er jo den helt store **kontaktflade**. Og det er jo sådan, at der er også kommet nogle unge ind, men måske er der gået lidt sølvbryllupskvarter i det. Og så har vi også fået altaner. Der er bare nogle ting, som har ændret sig. Folk bliver skilt, og hvad ved jeg, der sker, når man er over den der alder. Og så har man fået altaner. Og så tænker folk, ah, jeg sidder sgu på altanen, frem for at man går ned i gården, og man ikke kigger forbi og siger, **hej, og slår en sludder af** med folk. Ja, det ændrer selvfølgelig noget.

Det gør jeg faktisk ikke, nej. **Jeg har aldrig dyrket fællesskabet**. Jeg ved godt, at det er noget, der kører med nogen, men jeg føler, at det er for dem, der her boet her længe og kender hinanden godt. Der er ikke rigtig nogen i den her opgang, der taler sammen.

Nogle af os i opgangen har en lille middagsklub, hvor vi mødes en gang om ugen og skiftes til at lave mad. Det er med til at give med **en følelse af et fællesskab**, ja. Noget andet: Vi har også en lille tradition ude på altanerne, hvor vi skåler med hinanden. Det er tit om fredagen.

Jeg føler mig hjemme her. Og som en del af et fællesskab. Jeg har jo også selv travlt, så jeg er kommet fra arbejde. Men jeg synes, at folk er søde og **behjælpelige**. Jeg har jo sådan en nøgle liggende forskellige steder hos nogen, hvis jeg skulle få smækket mig ude. Og min datter kan også rende hen og hente en nøgle, så jeg føler mig meget **tryk**. Vi har jo heller ikke dørtелефoner her. Og jeg føler mig slet ikke utryk her.

Jeg prøver at engagere mig i fællesskabet, men nogle gange brænder jeg mig lidt på det. For eksempel fik vi på et tidspunkt nye overboere. Bare for at prøve at vise, at vi behøver ikke sludre sammen, vi behøver ikke alt muligt, men vi ønsker jer velkommen og håber I bliver glade for at bo her, og falder godt til. Og det kom de og sagde tak for, og så snakkede vi lidt. Men der blev jeg bare rigtig pinlig, fordi så gik der en dag eller to, og så var der bare fyldt med alt muligt, klister og mad i hele opgangen, og der stank af røg, og lige ude foran der, hvor du kommer ind ned ad trapper og opgang, er der også bare chipsposer, altså poserne, plus chips over det hele. Hvordan kan man bare gå fra det? Det er da **sårende** på en måde.

Vi har et **fællesrum**, og det er fantastisk, for det er der, man kan sætte alt muligt i gang. Vi laver **fællessang**. Vi har også en **bogklub**. Så fik vi også hurtigt lavet nogle fællespisninger. Og så i starten fik jeg den idé, at folk skulle ikke sætte sig ved det samme hele tiden, for så kender man kun en lille gruppe, og så sætter man sig der hele tiden. Så de fik et tilfældigt nummer, og så skulle de finde deres nummer. Så på den måde blev de spredt.

”Hvordan har du det med dine naboer?”

Jeg drikker min morgenkaffe udenfor hver morgen. I gården. Altså, hvis vejret er til det,

Det er ikke nødvendigt nu, så det gør vi ikke mere. **Folk blander sig med hinanden helt af sig selv nu.**

Der skal jo være nogen, der vil sætte noget i gang. Det er jo ligesom udgangspunktet. Og så vil jeg lige sige, at vi fik en rigtig stor lærestreg i begyndelsen. Der var der meget splid. Vi havde en, som ikke fungerede i fællesskabet og gjorde det umuligt for os næsten at arbejde og **stable sociale ting op**. Men hun opdagede selv, at det var ikke så godt at bo her. Så hun flyttede, og siden den tid, der har der været ro. Men det vi lærte af det, det var, at vi skal ikke skændes. Vi kan diskutere, og vi kan være uenige, men vi skal have en **god tone**. Der har de der **fællesspisninger** været fantastiske, fordi de har hjulpet os til at finde en god omgangstone. Og at **vi synger sammen**. De gøder ligesom jorden for en fin tone også i andre sammenhænge.

Det mere sådan nu, men det er kun fordi, efter at jeg er blevet suppleant, så føler jeg, at jeg tager **ejerskab** i det. Og kan, som du ved, ud i vores Facebook-gruppe, til at skrive, hey, vi har en sommerfest, kommer I ikke og prøver at få fat i nogle naboer, når jeg møder dem. Det er sådan noget, jeg springer ud i, stille og roligt. Så er de sådan, hvem er du? Hvem er hende, der kommer ind på røret der? Nå, det er bare mig. Så jeg prøver, men jeg kunne godt tænke mig, at der var lidt mere **fællesskab**. Især i min opgang. Men de her to opgange, jeg tror bare, at det er lidt hårdere her. Det er meget mærkeligt, det er sådan. Men jeg tror, at det har at gøre med, at der er så stor **udskiftning**.

selvfølgelig. Men så møder jeg jo mange af mine naboer, som går forbi. Og så stopper de

måske op og **snakker** lidt. Det har virkelig gjort noget godt for mig. Jeg føler, at jeg kender de fleste af mine naboer, selvom jeg ikke har boet her særlig længe.

De andre beboere skal **tage sig sammen**, hvis du spørger mig. Der er ikke særlig mange, der dukker op til **arrangementerne** og de der ting. Og det går mig på. For vi skal jo støtte op, ellers falder det lidt til jorden. Jeg har hørt fra nogle af de andre afdelinger, at engagementet ligesom faldt, da de fik **altaner**. Det kan være, at det også gælder her.

Jeg har lige holdt fødselsdag, hvor jeg både havde inviteret min familie og mine naboer. Og min søn kommenterede på, at det var rart at tænke på, at jeg havde sådan nogle **dejlige mennesker tæt på**, ikke? Det gjorde ham rolig, og det er jo fordi det får mig til at føle mig tryk. Det kan han jo mærke. Vi hjælper hinanden, altså, de hjælper mig rigtig meget. Til min fødselsdag havde de endda købt en opvaskemaskine til mig, som de installerede med det samme. **Det rørte mig virkelig**. Jeg blev meget rørt.

Og nu er vores afdeling jo ikke svær på den måde der. Det var den i starten, men det er den ikke nu. Det kører rigtig godt. Vi har lært at **respektere hinanden** trods forskellighederne. Jeg synes, at alle er begyndt at åbne op og er ikke så tilbageholdende længere. Så der er mindre af den der **modstand**, og det gør det lettere at få et **fællesskab** og at køre. Man må jo starte i det små, og så gøre det større efterhånden. Det er de små ting. Folk bliver mere og mere villige til at være med.

Jeg tror, det har noget at gøre med, at folk er ekstroverte eller introverte. Og det handler vel også om, hvis jeg går ned ad trapperne, og nu siger jeg som regel til de unge, når jeg passerer dem ude på opgangen, hej. Og hvis

ikke jeg sagde hej, så tror jeg ikke, at vi bare havde passeret hinanden. Jeg tror, det handler om, om du udstråler et signal med, at jeg vil gerne **hilse** på dig, eller jeg vil gerne tale med dig, eller kan jeg hjælpe dig på nogen måde? Jeg tror, det kommer an på, hvilke signaler du sender. Det tror jeg har noget betydning.

Vi skal tale ordentligt til hinanden og **respektere** hinandens holdninger.

Hvis jeg skulle give et godt råd til andre, ville det være at være åbne overfor deres naboer. Man skal bare være åben, så kommer resten hen ad vejen. **Start med at hilse**, så kan det blive til mere. Det skal nok komme lidt efter.

Jeg havde sådan en episode, hvor jeg faldt og slog ansigtet. Og der kom den ene nabo efter den anden og spurgte hvad der var sket, og om de kunne **hjælpe**. Det var rart, meget.

Jeg er blevet meget tæt med én af de andre beboere efter vi faldt i snak til loppemarkedet. Vi havde ligesom bod ved siden af hinanden, og så **snakkede** vi bare, og så tog det ene det andet, ikke.

Generelt giver vi plads til hinanden, tror jeg. Alle skal jo have lov til at være her. Men jeg mener også, at der skal lidt mere **fleksibilitet** ind i billedet. Fordi folk er meget strenge. Så må man ikke være der, så må man ikke gøre ditten, og så må man ikke gøre datten. Hvor man skal have løsnet lidt mere op, for at der er lidt mere plads til alle. Men så er jeg for eksempel streng på en anden måde. Jeg vil ikke have, at folk smider cigaretskodder. Så jeg påtaler det, hvis folk gør det. Men det synes jeg faktisk heller ikke, folk gør så meget længere. Jeg kan også finde på at sætte syltetøjsglas op, og så kan folk putte deres skodder i. Så ja. **Jeg vil gerne have, at det ser ordentligt ud, og at der**

ikke ligger alt muligt skrald, og at der er beskidt.

Jeg er vant til at interagere med mange mennesker, så det synes jeg er dejligt, og jeg har et rigtig godt forhold til dem, jeg bor med sammen med. I min egen opgang og de andre opgange. Vi **hilser** altid på hinanden og **hjælper**, hvor vi kan.

Min datter spurgte mig på et tidspunkt, om jeg var utryg. Og der svarede jeg, at det var jeg faktisk ikke, fordi jeg har så mange dejlige naboer som **passer på mig**.

Vi har en meget god **nabokultur** her, synes jeg. Folk **hilser** på hinanden. Og jeg får tit **hjælp** til forskellige ærinder. Eller hvis jeg står med varer ved trappen og nogen ser det, så hjælper de med at bære det op. Det er jeg meget taknemmelig for.

For eksempel har jeg nogle underboer, der er så søde. I starten holdt de døren for mig, og de er også meget velopdragne, deres børn. Jeg spurgte dem, om de ville bære poserne op for mig. Det var virkelig dejligt. Det går også den anden vej. Jeg spørger også, om de har brug for hjælp. At man er **hensynsfuld** og **respektfuld**, det er vigtigt. Og spørge ind til, hvordan har du det, og går det bedre, eller hvad det nu kan være. At man er interesseret i hinanden. Og **spørge ind** til hinanden.

Jeg **snakker** da med mine naboer, når jeg lige støder ind i dem. **Men alle har jo travlt**. Og der er også nogen, der er mere tilbagetrukne. Jeg vil ikke sige, at jeg har venner her, men **det er rart at mærke, at der er folk omkring mig, som bekymrer sig om, hvordan jeg har det**. Der er da nogen, jeg kan finde på at besøge eller lufte deres hund. Så på den måde har vi da lidt med hinanden at gøre, men vi hænger ikke som sådan ud.

Vi har sådan en **tradition**, os med altaner ved siden af hinanden. Fredag eftermiddag, så sætter vi os ud og skåler, ikke. Hvis det lige er godt vejr og sådan. Det er egentlig ikke mere end det, men det er rigtig hyggeligt.

Jeg ved nu ikke helt, om jeg synes mine naboer er så **hjælpsomme**. De skynder sig ligesom forbi uden at hilse. Mine ben er ikke så gode længere, og nogle gange må jeg holde pauser på vej op af trapperne. Især hvis jeg lige har købt ind. Så ville det være rart **hvis nogen spurgte** om de skulle bære dem for mig, men det kan man jo heller ikke forvente. Det ville bare være rart.

Det er skønt at sidde på min altan og så er der andre, der også sidder ude, og så **vinker** de. Så får vi os lige **en sludder**. Det er da dejligt. Men ellers snakker vi ikke så meget, nej.

Mine naboer er generelt søde til at **hjælpe**. Med at bestille varer for eksempel og nogle gange køber de endda ind for mig. Der har også engang været nogen og lave mit fjernsyn, fordi det drillede.

Mine **naboer** er simpelthen så søde. De **spørger altid, hvordan det går**, når vi render ind i hinanden, og de tager endda mit skrald ned, hvis det står ude. Og så bankede de på med **en gave**, lige da jeg var flyttet ind. Det fik mig virkelig til **at føle mig velkommen**.

Sådan noget som bare lige at **hilse** på hinanden. Det gør en kæmpe forskel. Jeg hader at gå forbi nogen og så kigger de bare ned i jorden. Eller til siden. Du ved, hvad jeg mener. Det er da dårlig stil. **Vi skal hilse på hinanden som det mindste, nu vi alligevel bor det samme sted**.

Folk er meget **gavmilde** her. Vi har sådan et genbrugsrum som fungerer super godt. Det

er meget ordentligt og organiseret. Men vi låner også mange ting af hinanden. For eksempel havde jeg en nabo, som helt af sig selv, spurgte om jeg ville låne en klapvogn. Jeg blev helt rørt, fordi hun spurgte helt af sig selv. Hun havde bare lagt mærke til mig, sagde hun. Det giver mig jo også lyst til at være **hjælpssom** tilbage, hvis der er noget, jeg kan hjælpe hende med. Det der **positivitet**. Folk er meget positive. Og det **smitter**.

Vores **Facebook-gruppe** fungerer også fint. Der er selvfølgelig nogle forskellige **samtalekulturer**, men altså, den er god til sådan, hey, har I heller ikke noget strøm i opgangen, eller er der nogen, der kan låne mig en svensknøgle, eller er der nogen, der har en ekstra parkeringsbillet, gæstebillet. Det fungerer den også meget til, og der synes jeg også, at folk er **flinke**.

Jeg har det okay med mine naboer, men det kan godt være lidt udfordrende, hvordan man synes, **man skal passe på de ting, man deles om**. Og det kan fx være opgangen eller gården. Det er et kæmpe **irritationsmoment**, næsten på daglig basis. Og det har fx været på tegnebrættet mange gange mellem mig og min mand, at det kan være en af årsagen til, at vi flytter en dag. Det er ikke engang, fordi vi mangler et ekstra børneværelse. Fordi det gør vi virkelig, men vi vil rykke ind i stuen og sove her som voksne, og så få den lille vores værelse for at blive her. Men ikke for hver en pris. Og det er desværre lidt derfor, at vi overvejer nogle gange at flytte. Selvom det vil gøre meget **ondt i hjertet**. Det handler om, at vi kommer hver dag hjem og træder på slikkepinde, der er kastet rundt i hele opgangen. Så det sidder fast under skoene hele vejen op. Der bliver tabt cola. Der er ikke nogen, der tørrer det op. Sågar har vi set nogen stå og spise ude på opgangen og bare lade maden flyde, som om det er en skraldespand. Og det påvirker altså lidt, når man selv prøver at passe på tingene

og rydde op efter sig selv. Når man selv synes, at vi skal alle sammen være her. Det bliver lidt op ad bakke, og man føler, at folk skider på det. **Skider på, at vi er flere, der bor her**.

Det er jo så ikke, fordi jeg sætter ikke noget specielt ind på **demokratiet**. Jeg føler bare, at vi har det **godt med hinanden**. Overordnet i hvert fald. Selvfølgelig kan der være sådan en gang imellem, men det retter sig. Så finder man ud af at løse det. Glatter sig lidt ud af det. Så jeg synes, det fungerer. Det synes jeg på en eller anden måde.

Jeg kunne godt tænke mig at have lidt mere at gøre med mine naboer, men folk herude er meget **grupperet**. Og det er svært at komme ind på livet af dem. Måske er det bare ikke lige vores **fællesskab**, men det kan jeg jo godt savne sådan set. Det er lidt **trist**, at vi ikke har mere med hinanden at gøre. Men jeg synes jo, at jeg har prøvet.

Jeg synes godt, at nogle af de andre kan være lidt **skrappe**. Det er selvfølgelig ikke alle. Men hvis man lige sidder på altanen og hygger og snakker med nogle venner, så kan de godt finde på at smække vinduet hårdt i. Eller råbe, det har jeg også prøvet. Og det er selvfølgelig **ikke særlig rart** sådan at blive råbt af. Vi snakker jo bare.

Jeg er helt klart typen, der **spørger andre, hvordan de har det**. Og jeg synes, det har **inspireret** folk i vores opgang til at gøre det samme. Folk er blevet en gode til at tage det til sig og sige, det synes de egentlig er meget rart, så det synes jeg, de er blevet gode til at gøre det samme. Det er der nogen, der påtaler simpelthen og siger, det var sgu egentlig dejligt, du spurgte ind til mig.

Hvis du lægger mærke til, når du går, så er der på bagsiden af min dør, så står der **et tak i lige måde**. Og den dag jeg flyttede ind,

sådan ret hurtigt, jeg tror den første uge, jeg boede her, eller sådan noget, der satte jeg en seddel på min nabos dør, fordi jeg kunne ikke lige få fat i hende, hvor jeg bare skrev, hvem jeg var lige kort. Og hvis hun nogensinde havde brug for hjælp, så kunne man jo altid komme, altså, banke på, så skulle jeg nok hjælpe- Og så hang der dagen efter en seddel på min dør, hvor der stod tak i lige måde. Og den har jeg hængt på indersiden, jeg har klasket den på indersiden, for jeg var på vej ud af døren, du ved. Der er mange, der spørger, hvad den betyder. Jeg synes det er hyggeligt. Jeg synes det er meget bekræftende. **Det bekræfter, at det betyder noget, hvordan vi møder hinanden. At vi er klar til at hjælpe. For så får vi også hjælp tilbage.**

Det er ikke hver dag, at jeg har kontakt med de andre i opgangen. Men vi **hilser** altid på hinanden. Hjælper og sådan nogle ting. Vi låner også ting af hinanden. Hvis jeg for eksempel har lavet marmelade, så stiller jeg et glas til mine naboer. Det er bare god stil, synes jeg. Og de gør det samme tilbage.

Jeg tror, at det der med at **inspirere** andre, ved at gøre noget selv, det er en start. Og jeg kan godt lide at være den, der løber i forvejen. Så bliver det lidt selvkørende på en eller anden måde. Men jeg synes selv, at jeg har god effekt i hvert fald. Vi har en dame hernede, som altid smiler til mig, og altid siger hej. Og så en dag sagde jeg til hende, at det er simpelthen så dejligt, at du **siger altid hej**, og du smiler altid til mig. Tak for det. Og så gik jeg bare videre. Og det tror jeg er med til at gøre, at hun får lyst til at sige hej til nogle andre også. Og det giver mig lyst til at gøre det samme jo. For det føles rart, at andre ser en og **hilser**.

Jeg har en aftale med en af mine naboer om, at vi skal skrive til hinanden hver morgen

klokken ni. Bare for lige at tjekke op på hinanden, og høre om alt er som det skal være. Og det fungerer altså rigtig, rigtig godt.

Ja, og jeg føler virkelig, at jeg prøver, jeg **siger altid hej** til alle, og prøver også, hvis jeg ser dem på gaden. Men min opgang er lidt speciel i forhold til de andre opgange. Der er meget **udskiftning**, og jeg tror, at... Ja, der er meget udskiftning, og så tror jeg, at der er mere sådan, **socialt belastet** her, så der er nogle større udskiftninger på den måde. Eller også er der nogen, der bare ikke kommer ud, eller nogen, der har det lidt hårdt, eller sådan, så ser man dem ikke i lang tid. Det påvirker på en måde hele afdelingen.

Jeg har det fint med mine naboer, men vi snakker ikke så meget sammen. Det gør ikke noget, tænker jeg. Så længe vi har det godt med hinanden. Og jeg **hilser** da. **Siger hej** og sådan noget. Det er jo vigtigt.

Jeg synes folk er **efter hinanden** herude. Vores underbo banker tit på fordi vi åbenbart larmer. Men vi har jo bare børn, du ved, og vi gør hvad vi kan for at være stille. Det kan næsten blive klaustrofobisk hele tiden at blive **irettesat**, når vi bare lever sådan helt normalt.

Nu er jeg jo ikke den, der er til det store fællesskab. Men jeg **hilser**. Og jeg holder også de andre lidt i ørerne. De **respekterer** mig da.

Jeg synes de unge beboere er meget **for sig selv**. De er ikke interesserede i os andre. De har deres moBIBEL, ja, moBIBEL, det fandt jeg lige på. Den har de nok i.

Jeg bliver ved med at spørge de andre, om de ikke vil være med til **arrangementer**. **Det kan jo være, at de en dag siger ja.**

“Hvad får dig til at føle dig godt tilpas, dér hvor du bor?”

Det er rart at **gårdhaven** bliver holdt og pyntet op. Ser dér. Altså, så hyggeligt. Og det kan jeg virkelig godt lide. Skønt at komme hjem til. Og der er et virkeligt **fællesskab** omkring december måned, og bare en hyggelig måned.

Varmemestrene. De er simpelthen så venlige og søde. De **hjælper** altid, og det går også hurtigt. Og så vil de gerne snakke, det er rart.

Jeg føler mig godt tilpas. Jeg føler, at folk er søde og **behjælpelige**. Og jeg er også selv sød og behjælpelig, tænker jeg. Så ja, det synes jeg. Jeg føler mig godt tilpas. Jeg kan tale med mange. Og det er hyggeligt, når vi lige kan tage **en lille snak i døren**.

For eksempel når jeg kommer hjem om natten og skal lufte min hund, så tænker jeg, at det er rart her. Jeg føler mig **slet ikke utryg**. Det er et roligt område og folk holder øje med hinanden. Jeg kan godt lide det her, fordi vi er en blandet flok, men vi **respekterer** hinanden. Og kommer hinanden ved. Der er en **gensidig respekt**, og man kan være sig selv.

Det er rart, at vi **hjælper** hinanden så meget her. Det tænker jeg tit på. Det får mig til at føle mig hjemme. Jeg ser os næsten som en stor familie.

Min nabo kom på et tidspunkt forbi med en hel masse smør. Som hun havde lavet selv. Det syntes jeg var ret **hyggeligt**. For det er så sjældent, at man **gør** sådan noget, men det fik mig også til at tænke på, jamen hvorfor egentlig det? Det er jo egentlig bare små ting, man skal gøre for at få hinanden til at føle sig godt tilpas. Man skal lige over det, for jeg tror, at det skræmmer mange at tage den første kontakt. Men man skal bare lige over det, så bliver det let og helt naturligt. Ligesom at deltage i de møder der. Først så tænker man åh nej, det kræver sikkert helt vildt meget, og meget tid. Det kan jeg ikke. Men så finder man ud af at det faktisk ikke er så slemt, og det er vildt **meningsfuldt**.

Jeg får sådan en god følelse, når jeg ser **gårdmændene** gå og plante og ordne i **gårdhaven**. Det nyder jeg virkelig, at der er nogen der passer på tingene. Og gør det **pænt** for os andre.

“Hvad kan få dig til at føle dig utryg?”

Jeg havde på et tidspunkt en nabo, som chikanerede mig. Blev ved med at råbe ad mig og banke på min dør om natten og sådan nogle ting. Det var virkelig **utrygt**. Men der synes jeg, at **Bo-Vita** var meget **hjælpsomme** og **lydhøre**.

Det er sket nogle gange, at der er kommet **nye beboere**, som ikke har været der så længe, men som har larmet vildt meget, og det bliver man selvfølgelig **utryg** af, det er

klart. Og så går der ikke så lang tid, så er de bare smuttet igen, og så kommer der nogle nye, og så krydser man jo bare fingre for, at det ikke gentager sig. Det er mere trygt, når folk bliver boende og opfører sig ordentligt selvfølgelig. Når de **hilser** på én og sådan nogle ting. Det gør en stor forskel.

Nej, jeg har ikke snakket med nogen af naboerne, men jeg har lagt mærke til, at der er en høj **turnover** blandt dem, der bor her.

Og jeg har længe tænkt over, hvorfor det er, at der er det. I de år, jeg har boet her, har jeg fået en ny underbo to gange, og en ny genbo også. Jeg tror aldrig aldrig, at jeg kommer til at **føle mig helt hjemme** her. Og måske er jeg også en smule **utryg**, ja. Jo. Jeg har en lang lunte, og jeg har virkelig været tålmodig, men det er bare for meget med støjen og det der nu.

Jeg ved ikke, om det decideret gør mig utryg, men det påvirker mig negativt, at der bliver snakket så meget i krogene. Jeg føler, at de holder øje med mig og blander sig i ting, som er helt private. Bestyrelsen er virkelig **magtbesidderisk**, og de løber med **sladder**. Det har jeg fået bekræftet fra nogle af dem, jeg taler med her. Det er sgu ikke så rart at finde ud af. At folk snakker om én bag ens ryg, mener jeg. Især når det er bestyrelsen. Det er jo et **brud på tilliden**.

Al den der snak om **huslejestigning** gør mig **utryg**. Det påvirker mig helt vildt, også fordi det er svært at gennemskue. Det er som om, at det ikke må være gennemsigtigt, lidt **lyssky** næsten. Det er da skide **ubehageligt** at føle, at man ikke får alt at vide.

Der er automatisk stor **udskiftning**. Og når man er ældre er det jo ikke så **tryghedsskabende**. Der har været mange episoder. Vi har været gruelig meget igennem.

Men én gang har jeg faktisk ringet til **politiet**, det var så ikke på det der numre, der ringede

mig direkte, men det var fordi, der stod nogen i en cirkel dernede, og de stod og filmede. Det så jo ret fredeligt ud, men der havde alligevel været skudepisoder alle mulige steder heromkring, og de stod og filmede, hvor en af dem havde et eller andet, der lignede virkelig en pistol. Det var det også, men om det var ægte eller ikke, det kunne jeg jo ikke se herfra. Det gjorde mig **utryg**, og der ringede jeg så og sagde, at der sker et eller andet, det ligner bare en filmoptagelse, men jeg synes, at på grund af det, der foregår nu, skal I lige køre forbi.

Der er mange problemer i den her opgang, og der lugter altid lidt af hash, sådan en **hashlugt**. Men det er selvfølgelig hvad det er. Det er mest når jeg hører nogle af naboerne **skændes** virkelig højt og banke i væggene, at jeg bliver lidt **utryg**, fordi hvad sker der, ikke. Skal man gøre noget. Det ved jeg aldrig helt.

Den der snak om **huslejestigninger**. Det er altså virkelig lort. Og der kan jeg godt mærke lidt nogle gange som beboer, at man ikke føler sig tryk... Der er ikke et **sikkerhedsnet** hos som almen beboer, der måske ikke har den største indkomst. Der er ikke et sikkerhedsnet. Jeg føler ikke, der er et sikkerhedsnet hos **Bo-Vita**.

Det her er ikke sådan et miljø, hvor man bare kan slippe sine børn fri. Det ville være lidt **utrygt** for mig. Det er lidt ærgerligt, men det er nok også bare sådan det er. Jeg kan i hvert fald ikke ændre på det, men det plager mig da lidt. Ægrer mig.

"Deltager du i sociale arrangementer?"

Jeg prøver at engagere mig og lave nogle **arrangementer**, som får flere med. Så der ikke sidder nogen og **føler sig udenfor**. Men det er svært. For det er jo ikke alle, der

overhovedet er interesserede i at være en del af **fællesskabet**. Og det skal de vel heller ikke tvinges til. De skal bare have muligheden, hvis de pludselig får lyst. Det er

selvfølgelig også en udfordring, at det er så svært at få midler til de her arrangementer. Og det er da en skam, hvis det er det, der bremser det hele. Jeg føler ikke rigtig, at der er **opbakning fra Bo-Vitas side**.

Jeg kan godt lide at gå til vores **loppemarkeder**. Så får man **kontakt** til de andre og snakker. Det er et meget **hyggeligt**, ja.

Jeg har nogle gange deltaget i de der **loppemarkeder**. Ikke fordi jeg har så meget at sælge, men det er super **hyggeligt** at møde de andre beboere og sludre lidt. Men det ville være godt, hvis der også var andre arrangementer, som var lidt mere relevante, for jeg vil faktisk gerne **deltage**. Det, der er, siger mig bare ikke så meget.

Så havde vi loppemarked, det har vi en gang om året nede. Og så prøvede jeg at spørge, og det var flere, der spurgte, om de ikke havde lyst til at komme ned på loppemarkedet. De kom ikke engang derover, og så tænkte jeg, så vil de måske ikke. De har måske nok i sig selv. Men vi prøver uanset etnicitet og alderstrin at **involvare hinanden**.

Jeg ved det ikke, jeg tror ikke, vi har en **tilknytning** til det. Nej. Og jeg tror også, det er svært at se, hvad fanden det er. Altså, der bliver holdt nogle ting, men så er det **loppemarked**, og vi har ikke plads til flere ting. Vi har ikke nogen ting at sælge. Så vi er sådan, hvad fanden skal vi sælge, hvad fanden skal vi købe? Og så er der det der **beboerråd**, men det eneste, vi så vil gå ind og sige, det er jo det der med støjen. Men vi har bare læst på hjemmesiden, det er der blevet diskuteret før, og **Bo-Vita** gør jo ikke noget ved det.

Jeg ville så gerne bruge gården noget mere, men der mange ligesom nogle steder at

sidde og **slappe af**. Der bliver holdt for meget øje med hvad man laver, det gør der altså. Og lyttet. Kontrolleret. Det er **ubehageligt**, og så kan jeg jo ikke slappe af i det.

Jeg synes jo, det er så **ærgeligt**, at vi har et ret stort område der i midten, hvor der også har stået nogle griller og sådan noget. Hvis det blev **vedligeholdt** bedre, så gad jeg også godt komme ned og lave mad. Og det ville jeg også godt vide sammen med nogle af de andre beboere. Det kunne jo være, man skulle sætte en seddel op og sige på fredag, der er fællesspisning, bare tag grillbakke med ned. Men faciliteterne er ligesom ikke til det. Det er så **ærgeligt**.

Så når jeg hører mig selv sidde og tale lige nu, så bliver det jo meget **negativt** et eller andet sted. Og det er jeg lidt **ked af**, fordi igen må jeg lige sige, højt er jeg mega **glad** for at bo her. Jeg kan godt lide at bo i min lejlighed. Jeg kan godt lide at være tæt på byen, men stadig have et lukket område. Men jeg synes bare, det er **ærgeligt** at ikke bruge det noget mere. Hvis jeg en dag har fri og sidder inde i lejligheden og tænker, at tæppe, kaffe, jeg vil høre lidt musik, altså så gider jeg ikke engang gå lige ud af min dør. Det er da mega **ærgeligt**. Og jeg er nok ikke den eneste, der har det sådan, og hvordan ændrer man det? Hvor man kan sige, det er jo noget at gøre med, at jeg får lov at være en del af et fælles område. Det er som om, at alle de her borde og bænke er forbeholdt nogle bestemte mennesker.

Det er meget **meningsfuldt** for mig at **arrangere** sociale ting. Og jeg synes **Bo-Vita** er søde til at støtte. Det er selvfølgelig ikke så meget, men det tæller helt klart. Det er vigtigt, at vi kender hinanden, når vi bor så tæt. Jeg prøver også at komme forbi med en lille ting, når der flytter nye beboere ind, så

de føler sig budt **velkommen**. Det har jeg selv oplevet, og det var sådan en rar følelse.

Vi har haft tre **fællesspisninger** de 32 år, jeg har boet her. Og vi har været med én gang. De andre to kunne vi ikke.

Jeg kommer ikke så meget til **arrangementerne**, men det er også fordi de ikke siger mig så meget. Måske hvis der var et **loppemarked** eller sådan noget, det ville jeg gerne være med til. Vi har jo så meget gammelt lort, som vi lige så godt kan få solgt. Og det kunne da også være hyggeligt, tror jeg. Men så havde det ligesom **et formål**.

“Deltager du i beboerdemokratiet?”

Vores formand er ekstremt **manipulerende**. Hvis han ikke vil have noget gennemført, bliver det ikke gennemført. Jeg føler mig manipuleret og ikke respekteret. Jeg føler mig krænkede over at blive behandlet som en slags **stemmekvæg**. Selvfølgelig stemmer jeg imod og har mine egne forslag med til møderne. Men hvis jeg ikke var så glad for at bo her, var jeg flyttet for længst.

Jeg tror ikke, jeg er til det. Altså sådan. Nej. Det tror jeg ikke. **Hvis der kom nogen og spurgte direkte, ville jeg måske overveje det, men ellers ikke, nej.**

Jeg prøver at møde op til de møder, der er, og **give mit besyv med**. For ellers synes jeg ikke, at man har ret til at **brokke sig**, hvis man ikke også deltager. Men nogle gange er de der møder altså lidt lange og **irrelevante**, det må jeg altså sige. Og så tænker jeg: Hvad laver jeg egentlig her? Der er jo mange andre ting, jeg hellere vil bruge min tid på end at sidde der og lytte. Til gengæld kan det godt gøre mig **nervøs** med al den snak om **huslejestigninger**. Jeg synes ikke, at vi får så mange informationer, det er på en måde meget **uigennemskueligt**. Så det kan godt gøre mig nervøs eller utryk eller hvad man skal kalde det.

Jeg har nok haft for meget at se til, og nu er det sådan, at de fleste, der sidder der ikke på genvalg, de bliver valgt for en periode af

gangen. Det kan man jo godt forstå, så bliver det jo virkelig forvirrende, hvis folk skal ind og ud, vel? Men det virker også som om, at der er rigtig meget arbejde i det, og det **skræmmer** mig nok lidt væk. Og sådan er der vist mange, der har det.

Jeg mødte op til sådan et **beboermøde**, men det gjorde mig virkelig **irriteret**. Fordi det jeg troede det drejede sig om, det var om vi bor i **demokrati** og hvordan man kan få det bedre hinanden. Altså, hvordan vi bor med hinanden. Og jeg kom der til med den tanke om, så får vi noget input til, hvordan kan vi blive mere samlede. Og det gik meget ud på, hvad er demokrati, og hvornår stammer demokratiet fra, og bla bla bla. **Og så tænkte jeg bare, hvad skal vi bruge det til?**

Jeg er ikke så engageret, men jeg **deltager** da i møderne, når jeg kan. Nogle gange går de lidt op i har og briller, og så **mister jeg lidt lysten**, ærlig talt.

Jeg tror bare, at vi **mentalt er på vej videre**, og så giver det jo ikke **mening** at engagere sig.

Beboerdemokratiet er lige nu meget domineret af de lidt ældre beboere. Og det er jo fedt. Den ekspertise, den er rar at have til stede. Men jeg kunne måske godt tænke mig, at folk kunne blive mere engageret i at tage beslutningerne frem, for det måske bliver

overladt til nogen, som det ser ud til er ved at være pensionister. Det er den gamle garde. Jeg tænker, at der er rigtig mange børnefamilier. Det er jo også dem, der måske er allermest **presset på tiden**. Der er jo også nogle midt i midten, der må også være nogen, der har nogle teenagebørn. De skal lige opdage, at de har fået lidt ekstra tid. Og det skal man måske hjælpe dem til ved at opsøge dem. Måske **prikke dem på skulderen** eller hvad ved jeg.

Jeg deltager ikke rigtig, fordi **jeg ikke føler mig velkommen**. Der er en skævhed i, hvad man som beboer har mulighed for at påvirke, synes jeg, og den magt, bestyrelsen har. Det er som om de har **en skjult agenda**, og nogle gange føler jeg, at de kæmper imod mine tanker og holdninger. Så det er selvfølgelig noget, der får mig til at blive væk. Fordi så er det jo ligegyldigt, så er **min tid for kostbar**.

For at være helt ærlig, så har jeg stor **mistillid** til bestyrelsen. Jeg synes, at de udnytter deres position. De kan også finde på at **mobbe**. Og når det virker som om, at de lukrerer på deres magt, så bliver jeg altså mistroisk. Og det er nok det, der i sidste ende afholder mig fra at deltage. **Jeg orker simpelthen ikke**, når det skal være så suspekt.

Jeg føler ikke, at der er plads til mig til møder. **Min stemme bliver ikke hørt**, eller jeg bliver overhørt og modarbejdet. Sådan føles det i hvert fald. Måske er det derfor, at jeg sidder her nu. En af de største årsager til at sidde her. Og jeg skal også lige sige, at det er ikke alt, jeg synes, bestyrelsen gør dårligt, for den gør os rigtig meget godt. De øvrige beboere er jo glade for, at der er nogen, der gider at tage den her kamp, netop apropos, at **ingen har tid til at lave bestyrelsesarbejde**.

Jeg gider slet ikke overskue det, men det er fordi, jeg er så træt af at sidde og diskutere om **små ting**, altså jeg synes simpelthen, det er meget uudholdeligt at høre, hvor store meninger man kan have om selv de mindste ting. **Så vil jeg hellere bruge min tid på noget andet**.

Tja, jeg synes som regel, at når de er der, så har jeg selv personalmøde på mit arbejde. Så ja, jeg synes ikke, at jeg kan være flere steder faktisk. Hvis det virkede som om, at det gjorde en forskel, ville jeg nok, prioritere møderne mere, men det synes jeg egentlig ikke, at det gør. **Alt bliver på en måde lukket ned**. Fordi vi skal spare. Man kan ikke bare bruge løs af pengene.

Det eneste, der kunne få mig til at møde op til et **beboermøde** var, hvis vi fik nye altaner.

Jeg trådte ud af **bestyrelsen**, fordi vi simpelthen ikke var nok. Og så giver det jo ikke mening. Så nu må vi se, hvad der sker. Jeg håber, at det ryster lidt op i folk, for de kan godt være lidt **sløve**.

Nej, jeg synes det fungerer ret **udemokratisk** lige nu. Hvor folk møder op og allerede har besluttet sig, og de er i overtal. **Så hvorfor overhovedet bruge tid på det, tænker jeg**.

Jeg gider ikke alt det der **administrative bøvl**. Det er alt for meget tid at bruge på noget, som slet ikke interesserer mig. Jeg tror godt jeg ville kunne bidrage, men jeg orker ikke helt. **Hvis nogen prikkede mig på skulderen**, så... Så ville jeg da tænke over det, helt sikkert. Tjo, måske. Men det virker lidt **bøvlet**, ærlig talt.

Jeg tror, at det startede med, at vi har jo **afstemninger** hver gang, vi skal noget stort.

Så vi har haft nogle afstemninger om altaner. Og der skal man komme ned og høre om projektet og eventuelt også afstemme. Og det var en af de generalforsamlinger, der kom derned og var interesseret, fordi det vedrører én meget direkte. Og så fandt jeg bare ud af, hvor let det var at være med egentlig i sådan et **demokrati**. Altså vi bor i demokrati, nu skal vi jo gøre sådan her. Det er jo beboerdemokratiet. Og det synes jeg var mega fedt, fordi at nogle gange tror jeg bare, at man bliver sådan lidt, okay, er jeg bare et beboer, eller har jeg noget, jeg skulle have sagt? **Det føler jeg mere, at jeg har nu.**

Hvis jeg skulle lave nogle **ændringer**, så føler jeg det har været svært at komme til og være sådan, nu skal I høre på mig, eller sådan noget. For det binder en også ret meget, og det tror jeg **skræmmer** mange naboer. Ja, altså man ved ikke helt, hvad man kan forvente af det på en måde. Jeg tror, det er det. Og sådan nogle gange, hvor der er nogen, der har **fællesspisning**, og så har jeg været sådan, det er en pissegod idé, men jeg har selv været ret dårlig til at være med. Men så møder jeg min nabo, og så er jeg sådan, ej skal vi ikke tage til... Så har man jo nogen at følges med, og det gør det lettere. Så det er det der med at tage den næste skridt til også at **deltage i demokratiet**, der jeg tror, jeg selv har haft det svært ved.

"Hvad drømmer du om var anderledes?"

Jeg kunne da godt drømme om, at det var sådan man blev mere **inspireret** til at melde sig ind i **bestyrelsen**. At man følte sig mere velkommen. For det er lidt en **lukket klub**, hvis du spørger mig. Måske ville det hjælpe, hvis der kom nogen og spurgte mig direkte,

Jeg har ikke været så **engageret** før. Men nu har jeg ligesom fået mere tid på hånden, så nu vil jeg gerne deltage lidt mere og hjælpe til det. Men det er jo **tidskrævende**, så jeg har lige skulle have tid til det. Det er også fordi jeg synes, at der trænger til at blive skiftet ud i **bestyrelsen**. Det hele er groet lidt fast, og tingene har godt af at blive vendt lidt en gang imellem.

Det skulle nok være mere relevant, det der bliver snakket om, for at jeg havde lyst til at **deltage** i møderne. Der er meget **sniksnak** og ikke så meget mulighed for at præge tingene, virker det til. **Så gider jeg ikke rigtig, det er jo spild af tid.**

De ting, der er oppe at vende på møderne er bare meget **detaljeorienterede**. Hvor jeg tænker sådan: **Hvad rager det overhovedet mig?**

Jeg kan huske, at jeg overvejede det på et tidspunkt. Men så har der været så mange problemer med **støj** og **utryghed**, og så droppede jeg det. Tror ikke jeg bliver så længe alligevel.

Hvis jeg skal deltage, vil jeg gerne kunne **bidrage** med noget, jeg ved noget om. Min specialviden. Fremfor sådan noget med maling og rengøring og ting, jeg ikke har nogen mening om.

så ville jeg i hvert fald ikke sige nej, men lige prøve det eller høre mere i hvert fald.

Jeg tror, det skulle være rammerne til at starte med omkring hvem og rollefordelingen. Jeg er helt med på, at der er nødt til at være en, der er formand, fordi alle

kan ikke løbe til alle møder. Der er en, der skal kunne samle trådene. Men jeg tror, der skal være en bedre uddelegering af opgaver, så man hver især føler, at man har en rolle i bestyrelsen. Mere **demokratisk** faktisk. Mere **tillidsbaseret**. Så ville jeg gerne være med. Det duer i hvert fald ikke, hvis man bare skal være endnu en af tinsoldater og ellers bliver man bare skubbet ud. Sådan føler jeg, at det er lige nu.

Jeg går jo ind for det, man kalder **deliberativt demokrati**. Og jeg tror på mange måder, at det kan være en god måde at løse problemer på. Så hvor man ikke kigger ud i **polariseringer**. Der er jo altid beslutninger, der skal tages. Og måske meget bedre til at kigge ind i konsekvenser. Hvad er konsekvenserne, hvis man siger ja til et forslag? Og hvordan kan vi afbøde for dem? Hvad er konsekvenserne, hvis man siger nej? Og så falder ofte sådan et forslag, og så gør vi ingenting. Men det kunne være, at man skulle kigge dybere ind i de her ting.

Altså jeg synes faktisk, at det fungerer virkelig godt. Vi har også en **madklub** en gang om måneden, hvor man kan melde sig til, og det er også noget beboer-initiativ, og så er der også en årlig **sommerfest**, mener jeg. Og både lave virkelig flinke mennesker. Det er jo også et helt andet univers. Alle kender hinanden. Alle hygger sig. Så måske bare mere af dét, hvis jeg endelig skal drømme om noget.

Der er altid nogen, der er sådan lidt... Altså sådan noget som med græsset der. At det skal være så kort og gult og kedeligt. Der er nogen, der er meget sådan, at de **brokker sig** og klager over alt. Og så må der ikke stå dit, og så må der ikke være dat. Det er jeg nok ikke så meget til. Jeg kan godt lide, at det er lidt **fleksibelt**. Jeg kan godt lide, at man lige kan trække vejret. Det skal ikke være en rodebutik, men det kan godt blive lidt for

stringent nogle gange, hvor jeg drømmer om, at det var lidt mere levende og kreativt, og der var plads til at pynte det hele lidt. Så det så lidt bedre ud her.

Hvis jeg bare selv kunne vælge det hele, så ville der være sådan noget med, at vi alle sammen kender hinanden. Vi behøver ikke at ringe på og spise middag sammen en gang om ugen. Men at man lige får **en sludder for en sladder**, og det er helt fedt, hvis man havde børn, nogle jævnaldrende, og de kunne lege sammen, og ind og ud af hinandens hjem, og hvis de nu også gik i samme institution og sådan noget, hente for hinanden, så videre. Eller man havde hinandens numre for lige, altså, nu der lige skete noget, eller et eller andet. Men at man kom hinanden lidt mere ved. Og så dog – for **jeg synes også samtidig, at man også skal respektere, at vi er bare naboer**. Altså, vi har bare hver vores liv, hver vores hjem. Vi bor bare i lejlighedskompleks. Og så vi behøver ikke alt det der. Så åbenhed også for, dem der vil det, kan gøre det. Dem der ikke vil, må gerne lukke deres dør. Men jeg synes, at fællesskab er, at man hilser, når man ser hinanden, og at man holder orden. Så behøver jeg ikke meget mere. (MICHELLE)

Jeg har ikke nogen drømme, tror jeg. **Jeg bor her bare**.

Så kunne jeg måske godt drømme om, at alle herude følte de havde **en stemme**, eller havde engagement nok til at ville give en stemme. For jeg er helt sikker på, at der sidder folk herude med nogle fede ideer til ting, som også gerne vil være en del af noget, **fællesskabet**, men måske er **genererte**, eller ikke lige orker det, eller ved, hvordan man gør... eller ved det er en mulighed overhovedet.

Jeg kunne godt drømme om, at man blev lidt **bedre klædt på til at deltage i**

beboerdemokratiet. Det behøver ikke være noget stort, måske bare sådan en how-to-guide eller infografik, hvor man kan se, hvordan det hele er bygget op og fungerer og sådan noget. Især til unge tilflyttere tor jeg, at det ville hjælpe ret meget. For hvor skal man overhovedet starte. Hvad kræver det. Det ved man jo ingenting om. Eller det gjorde jeg i hvert fald ikke. **Og så holder man sig hellere væk.**

Hvis man nu gjorde det til en fast ting, at vi mødtes i opgangen. At vi lærte hinanden at kende, det tror jeg ville ændre helt vildt meget. Det ville i hvert fald være en start. For så ville man jo være **forpligtede på hinanden**, eller i hvert fald investerede på en måde. Fordi når folk er investeret, så vil de også gerne bruge mere tid på at gøre tingene bedre. Så det kunne være en start. Det er også det, at man finder tovrækkerne. Nogle, der gider. For det der med at være alene, det er jo lidt hårdt. **Vi er jo sammen om det.** Eller det skal vi helst være.

Det der med, at der var nogen, der **prikkede til mig** for at få mig med i det her interview, det kunne man godt efterligne. 100 %. For at få flere engagerede. For så er man bare mere tilbøjelig til at sige ja. Det er jo også smigrende at blive spurgt, synes jeg. **Det kræver bare det første hej.** Eller vedkende sig hinanden. Eller kende hinandens navne. Eller et eller andet. Det er sådan det, jeg synes det kræver for at få flere med.

Vores **beboerrum** ligner lort. Det er ikke særlig lækkert, så det trænger virkelig til en ordentlig omgang. Det kunne jeg godt drømme om blev fikset, så man faktisk havde lyst til at låne og bruge det. Men det er jo lige det med midlerne, ikke. **Bo-Vita** skal jo lige støtte op om det.

Det ville være godt, hvis **Bo-Vita** var nemmere at komme i kontakt med. Ofte

svarer de ikke. Det forstår jeg ikke hvorfor. Men det gør mig i tvivl om, **hvem jeg så skal kontakte, når der er brug for det.**

Jeg kunne godt drømme om, at de andre deltog lidt mere. Der er mange, der er utilfredse, men det kræver jo, at de kommer ud med sproget, før det bliver ændret. De må komme ud med det, det kan jo kun blive stemt ned, det er det værste, der kan ske. Men hellere prøve, ikke. Ellers har man ikke helt ret til at **brække sig**, mener jeg. Det **irriterer** mig. Så det kunne jeg da godt tænke mig var anderledes. Lidt mere ansvar.

Man kunne godt gøre lidt mere for at fastholde de gode beboere sådan et sted som her. De **ressourcestærke**, kunne man sige. De flytter hurtigt væk igen. Og det giver et ustabil miljø. Det kræver en indsats, og det ved jeg ikke om **Bo-Vita** har mod på.

Jeg drømmer om mere **mangfoldighed**. Det er ikke særlig mangfoldigt her.

At folk bliver bedre til at **rydde op efter sig selv**. Det ligner jeg ved ikke hvad.

At alle kommer, når der er indkaldelse til **beboermøder**. Dem, de her unge, de gider ikke gå derned. Fordi de skal ikke være her alligevel. Nej. Ja, det er min drøm. At man prøver at være med.

Det ville være fint med en nytænkning af **lysforholdene**, så der var mere tryghed udenfor. Det ser sgu lidt **skummelt** ud.

Hvis vi kan kigge på **det gamle Grækenland**, så kunne man jo blive trukket ud, medmindre man var fritaget, fordi man var idiot. Så det kunne jo være et skidespændende **eksperiment**, hvor man **trak lod** og spurgte folk, om de ville deltage i sådan et panel. De skulle kun tage stilling, de skulle ikke argumentere. Det er nogle mennesker, der

godt kan føle sig lidt skræmte, men om nu skal jeg deltage i det her, så skal jeg også kunne mit håndværk, jeg skal vide noget. Jeg skal have hele retorikken på plads... Men det

kræver det jo ikke. Hvis man bare kan **lytte** til argumenter og afveje for og imod. Så er det fint nok.